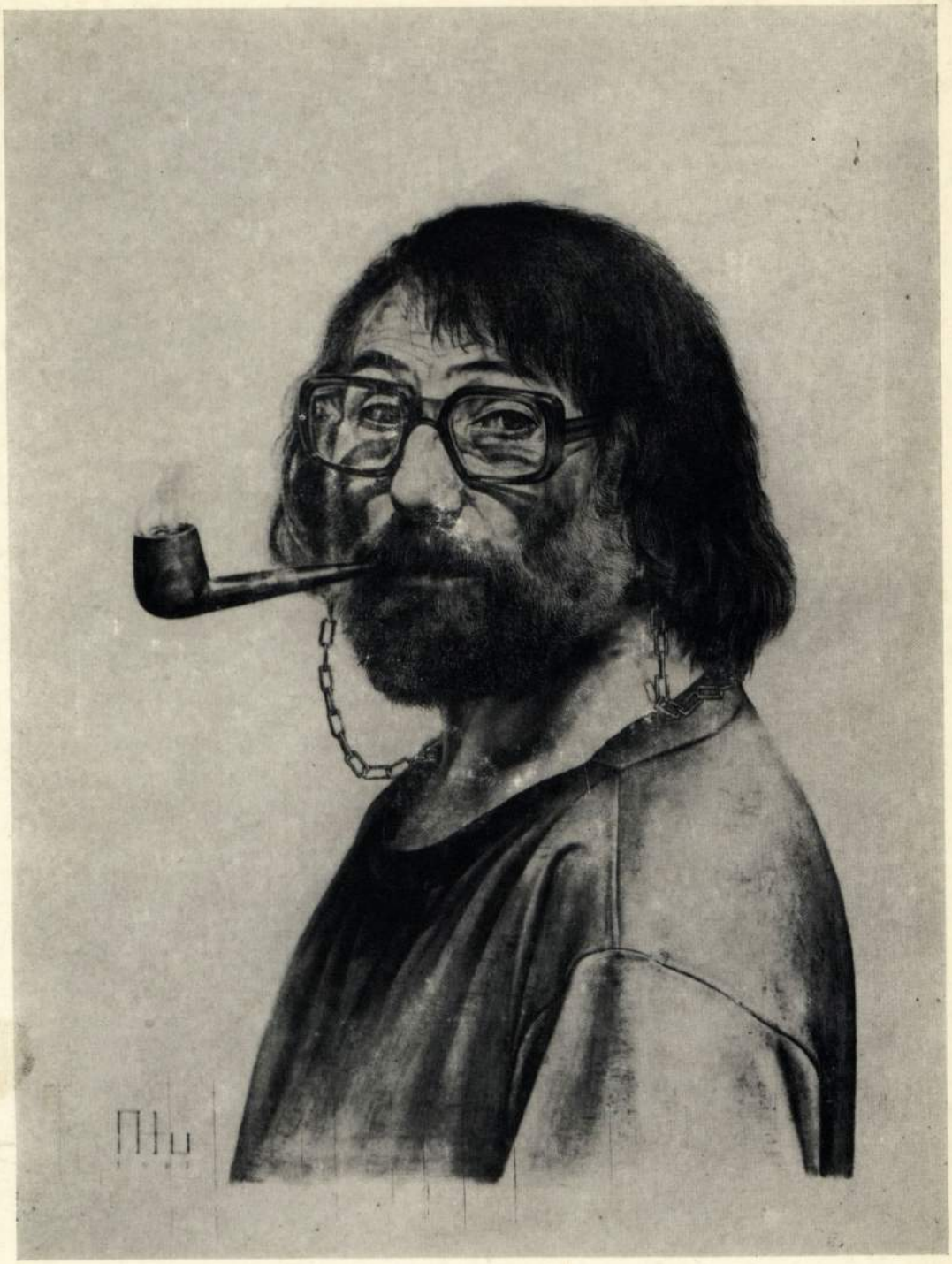

ՌՈՒԴՈԼՖ
ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

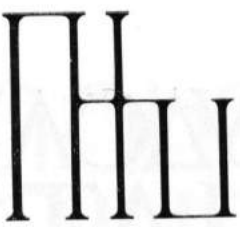

1987

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

СОЮЗ ХУДОЖНИКОВ АРМЕНИИ
ДОМ ХУДОЖНИКА АРМЕНИИ
ГОСУДАРСТВЕННАЯ КАРТИННАЯ ГАЛЕРЕЯ АРМЕНИИ

РУДОЛЬФ ХАЧАТРЯН

НАРОДНЫЙ ХУДОЖНИК
АРМЯНСКОЙ ССР

ЕРЕВАН
1987

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԿԱՐԻՉՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԿԱՐՉԻ ՏՈՒՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐԱՍՐԱՀ

ՌՈՒԴՈԼՖ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՆԿԱՐԻՉ

ԵՐԵՎԱՆ
1987

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

ՌՈՒԴՈԼՖ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆԻ ԱՐՎԵՍՏԸ

Ռուդոլֆ Խաչատրյանի ստեղծագործությունը եզակի երևույթ է ժամանակակից կերպարվեստում: Այդ եզակիությունը ոչ թե նրա ինչ-որ մեկ որոշակի յուրահատկության, այլ արդի արվեստի համար էականորեն կարևոր մի շարք՝ բարոյական և գեղագիտական, աշխարհայացքային և հոգեբանական, փիլիսոփայական և բանաստեղծական խնդիրների լուծումների համատեղման, լծորդման, տրամախաչման մեջ է:

Ռ. Խաչատրյանի աշխատանքների ժանրային ընդգրկումը լայն չէ. այն սահմանափակվում է դիմանկարով ու նատյուրմորտով, վերջին ժամանակներս նկարիչը դիմում է նաև բնանկարին: Թվում է, թե այդ ժանրերը ծայր աստիճան հեռու են իրարից, սակայն Ռ. Խաչատրյանը ժխտում է սովորական դարձած այդ պատկերացումը: Խընդիրը ոչ միայն այն է, որ նրա դիմանկարներում առարկաները կարևոր տեղ են գրավում՝ համադրվելով պատկերված մարդու հետ, այլև այն, որ բնորդի մարմնավոր նկարագիրը խիստ նյութական է: Արհամարհելով նատուրալիստական մանրամասնումի վտանգը՝ նկարիչը սիրով ու խնամքով մշակում է մարդկային մարմինը, մաշկը, մազերի ֆակտուրան, ասես, կենդանի նյութը հավասարեցնելով նրան հարևանող հագուստի նյութին: Մյուս կողմից՝ Ռ. Խաչատրյանի նատյուրմորտներում յուրաքանչյուր առարկայի պատկերն այնքան անհատականացված է և բնահատուկ, որ կարող է լիակատար իրավունքով կոչվել դիմանկարային. օրինակ, «Նատյուրմորտ սափորով ու ձկնով» գործում (1981 թ.) բոլոր երեք առարկաները՝ սափորը, ձուկն ու սոխի գլուխը ոչ միայն պլաստիկ բնութագիր ունեն, այլև իրենց բնավորությունը, հոգեբանությունը (ակամա հիշում ես, որ գոյի առարկայականության պատկերման նման եղանակը ֆրանսիացիները ժամանակին բնորոշել են իրրև «դիմանկարում»):

Իսկ ինչո՞ւ Ռ. Խաչատրյանին երբեք և ոչ մի տեղ չի սպառնում ճշմարիտ արվեստի համար մահացու նատուրալիզմի պատրանքայնությունը: Որովհետև նա հոգևորը չի հանգեցնում նյութականի, այլ, ընդհակառակը, նյութականը բարձրացնում է հոգևորի աստիճանին. մարդու պատկերման մեջ նա դրան հասնում է նախ և առաջ հոգեբանական բնութագրման ուժով ու սրությամբ, նատյուրմորտում՝ առարկայի կեցության, նրա անհատականության, հագեցվածության ու գեղեցկության, երբեմն էլ՝ առարկայական ձևի վսեմության հանդեպ սիրով և, ես կասեի, չափազանց հարգալից, գրեթե ակնածալից վերաբերմունքով:

Կերպարվեստի լեզվի այս մակարդակի վրա արդեն Ռ. Խաչատրյանի արվեստը հագենում է փիլիսոփայական որոշակի իմաստով. նկարիչը ոչ թե պարզապես պատկերում է աշխարհը, այլ պատկերային ձևով իմաստավորում է այն, նմանության է ձգտում ոչ թե հանուն նմանության, այլ ձգտում է հասու լինել այն բանին, թե կեցության ընդհանուր օրենքներն ինչպես են դրևորվում առարկայական ձևերի բազմազանության մեջ: Այդ ընդհանուր օրենքները՝ ներդաշնակություն, վսեմություն, հանգստավետություն իրքնաբավ նշանակություն ունեն և ամբողջական-միասնական են գոյության անսահմանորեն բազմադեմ առարկաներում, հավասարնշանակ են մարդու ֆիզուրում և ծառի նյութի մեջ, խճաքարում և մետաղի անոթում, ընկույզի կեղևի և դեկորատիվ նրբագեղ գործվածքի մեջ: Չափազանց բնորոշ է այն, որ Ռ.Խ աչատրյանը սիրում է իր նատյուրմորտները կառուցել իրրև բազմաֆիգուր նկարներ («Մեծ նատյուրմորտ», 1982 թ., «Հալելիով նատյուրմորտ», 1983 թ.), ուր ամբողջ տեսարաններ են «խաղացվում» տարբեր առարկաների փոխգործողությամբ, որոնք երկխոսության մեջ են մտնում իրենց եզակի մարմնի ձևի, ֆակտուրայի, նկարագրի նմանությամբ և տարբերության շնորհիվ, և այդ լուռ երկխոսությունները չափազանց հետաքրքիր են համադրությունների և հակադրությունների սրությամբ:

Խոսքը, անշուշտ, ոչ թե պարզապես առարկաների պատկերման, այլ որոշակի աշխարհզգացողության,

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

գոյի որոշակի փիլիսոփայության արտահայտման մասին է:

Սկզբում կարող է թվալ, թե նման աշխարհընկալման մեջ ինչ-որ ոչ ժամանակակից, արխաիկ բան կա. և իրոք, այն ստիպում է մտաբերել բնության, մարդու, առարկաների վերածնության շրջանի պանթեիստական զգացողությունը: Եվ զարմանալի չէ, որ Ռ. Խաչատրյանի ստեղծագործության մասին գրող հեղինակները միշտ նշել են նրա խորին ակնածանքը Լեոնարդո դա Վինչիի նկատմամբ և տարբեր ազդեցություններ են տեսել՝ հանճարեղ նկարչից եկող: Եվ այնուհանդերձ, Ռ. Խաչատրյանի համար որքան էլ նշանակալի լինի մեծ ֆլորենտացու գեղագիտական հեղինակությունը,— նկարիչն ինքն է խոսում այդ մասին սիրով ու հափշտակությամբ,— նրա գործերում շատ ավելի խոր է զգացվում հոգեհարազատությունը բնության ռենեսանսյան զգացողության, քան անհատական կապը վերջինիս որևէ ներկայացուցչի հետ: Համենայն դեպս, Ռ. Խաչատրյանը գիտակցում է դա, թեև ոչ, նրա աշխատանքները զուգորդումներ են հարուցում ոչ միայն Լեոնարդոյի, այլև Ռաֆայելի, Դյուրերի, Ջորջոնեի, Կլուեի ստեղծագործության և նույնիսկ՝ Դոնատելլոյի քանդակների հետ: Եվ այս պարագան կարոտաբաղձ ռեմինիսցենցիա չէ, մեր օրերում ոչ այնքան տարածված ծեքծեքուն «ռետրո» չէ, այլ աշխարհայացքային խոր հարազատություն, որ հանգեցնում է նման լուծումների, չնայած քսաներորդ դարի նկարչի ուղին միանգամայն ինքնուրույն է:

Հիրավի, ինչն է զարմացնում Ռ. Խաչատրյանի դիմանկարներում՝ ում էլ նա պատկերի: Նախ և առաջ՝ պատկերվող դեմքի նշանակալիությունը, որ հիշեցնում է Վերածնության տիտանների դեմքերը: Մեր ժամանակակիցը մարդու մեջ փնտրում է բնավորության ուժը, ներքին արժանավորությունը, սեփական հնարավորությունների գիտակցությունը՝ արտահայտված ոչ թե սոցիալական դիրքով, պրոֆեսիոնալ պատկանելությամբ, գրաված պաշտոնով, այլ հենց նրա հոգևոր հատկանիշներով: Ուստի դիտողի համար այնքան էլ էական չէ, թե որոշակիորեն ով է պատկերված նկարում՝ ակադեմիկոս Միքդալը, թե անձնանոթ մի անձնավորություն՝ թաքնված «Վ. Մ.» սկզբնատառերի տակ, ազգագրագետ Լ. Աբրահամյանը, թե անհնուն «Քարվանքաշին», քանի որ, բոլոր դեպքերում, մեզ գրավում է ծանոթությունը Մեծ մարդու, այսինքն՝ մեծատաղանդ Մարդու հետ: Հաղորդելով Ռ. Խաչատրյանի հերոսներից ստացած այդ զգացողությունը՝ նշանավոր բանաստեղծ Արսենի Տարկովսկին հիանալի է ասել. «Պարզվում է, որ «հասարակ մարդիկ» չկան աշխարհիս երեսին: Ուզում ենք Ռուդոլֆ Խաչատրյանի «գրաֆիկայի» պաթոսն անվանել հերոսական: Իրենց բնորոշներին այդպես են պատկերել վաղնջական ժամանակների փառաբանված նկարիչները որմնանկարներում ու կտավներում... Ես էլ, նկարչի նման, ուզում եմ հավատալ մարդու հերոսականությանը»: Իսկ գեղանկարիչ Թահիր Սալախովը նույն զգացողությունը հաղորդել է այս խոսքով՝ «Հազվագյուտ արվեստագետներ են բարձրացել-հասել մարդու նկատմամբ այնպիսի սիրո, այնպիսի հարգանքի, ինչպիսին Խաչատրյանը»:

Ռ. Խաչատրյանը ցանկանում է, կարծես, որ իր հերոսները մեր երևակայության մեջ համատեղվեն Վերածնության դարաշրջանի վետ-իդեալական մարդկանց կերպարների հետ և մեր ընկալումն այդ ուղղությամբ տանում է գեղարվեստական տարբեր հնարանքներով՝ մերթ հերոսի մարմնի մերկությամբ ու կեցվածքով («Վտարանդի» 1981 թ., «Բնորդուհի», 1981 թ.), մերթ դեկորատիվ ծալազարդումով կամ գլխարկի ձևով («Մոդո», 1982 թ. «Հնաոճ բերետով աղջիկը» 1978 թ.), մերթ խորագրով («Դավիթ», 1978 թ., «Հուդիթ», 1976 թ., «Երիտասարդ իտալուհու դիմանկար», 1981 թ.), մերթ «խոսուն» մանրամասով՝ խնձորը դերասանուհի Սայկոյի (1976 թ.) կամ մերկ բնորդուհու (1981 թ.) ձեռքին, և միշտ՝ մոնումենտալ կոմպոզիցիայով ու ձևերի ազնիվ մշակումով:

Ռ. Խաչատրյանը ռենեսանսյան հանգով է ընկալում նաև տղամարդու և կնոջ միջև եղած տարբերությունը: Նրա գործերում կանանց կերպարներն ավելի վճռականորեն են իդեալականացված, քան տղամարդկանց կերպարները, եթե վերջիններիի մեջ նա տեսնում է գործուն-կամային նախահիմքը, ապա առաջիններում՝ նուրբ բանաստեղծականը, հայեցողականը, «հավերժ կանացին», ինչպես անվանում էին մի ժամանակ... Ուստի այնպես գրավում է կնոջ մատաղատի մերկ մարմնի պատկերը, որի հմայքն ընդգծվում է հագուստի մանրամասով, դեկորատիվ ծալազարդումով, և որը ամեն մի, նույնիսկ «ամենավտանգավոր» դիտակետից պահպանում է ողջախոհ բանաստեղծականությունը, բարոյական մաքրությունը:

Մշակույթի պատմական երկու՝ ժամանակակից և ռենեսանսային շերտերի այս համատեղման մեջ ես տեսնում եմ ոչ թե ներկան գունազարդելու և ոչ էլ նրանից փախուստ տալու միտումը, այլ վստահությունը՝ պոեզիայի անանց արժեքի և մարդկային գոյի վեհության նկատմամբ, մարդու այն հնարավորությունների գեղարվեստական ապացույցը, որ նա կարող է հոգեպես լինել վսեմ, գեղեցիկ, բանաստեղծական... Այդ իսկ պատճառով Ռ. Խաչատրյանի արվեստը չի կորցնում իր ռեալիստական բնույթը, բայց դա հատուկ տիպի, ոճական հատուկ կառուցվածքի ռեալիզմ է:

Սովետական արվեստի պատմությունը փորձել է տարբեր մեկնակետեր՝ ռեալիստական մեթոդի զարգացման համար՝ և պերեդվիժնիկների կենցաղային պատկերի ոճը, և միջնադարյան սրբապատկերի սիմվոլիզմը, և ռոմանտիկականի գերազանցությունը առօրեականի համեմատ, և իմպրեսիոնիստական, և էքսպրեսիոնիստական գեղարվեստական արտահայտչամիջոցները... Այդպես ի հայտ եկավ սոցիալիստական ռեալիզմի ոճական հնարավորությունների բազմազանությունը՝ հակառակ տարբեր կարգի դոգմատիկների դիմադրության, որոնք

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

փորձում էին սովետական արվեստի ռեալիզմը հանգեցնել ոճական որևէ մեկ ստրուկտուրայի: Ռ. Խաչատրյանի արվեստն այս սպեկտրում ոճական ևս մի շերտ է բացում, ուր ռեալիզմը սինթեզվում է ռենեսանսային դասականության հետ: Անպտուղ բան կլիներ դատել՝ ոճական այդ կողմնորոշումը լավ է, թե վատ նրանցից, որ ունեցել են Պետրով-Վոդկինը, Կոնչալովսկին, Դեյնեկան, Իոգանսոնը, Կորինը, իսկ հայ արվեստում՝ Սարյանը, Քոչարը, Հակոբյանը, Ավետիսյանը: Լավ է, ավելին՝ անհրաժեշտ է հենց սպեկտրը՝ ոճական համակարգերի լայն բազմազանությունը, որ ռեալիստական մեթոդին իրականության գեղարվեստական իմաստավորման ամբողջականություն է տալիս: Ռ. Խաչատրյանի արվեստը ժամանակակից նկարչական մշակույթի անհրաժեշտ, գեղագիտական զորեղ և մարդու ներդաշնակ զարգացման հեռանկարում չափազանց կարևոր մի երգիր է:

Սակայն գեղագիտական լիարժեքություն ձեռք բերելու համար անհրաժեշտ էր գտնել այնպիսի միջոցներ, որ ունակ լինեին լիովին և ստույգ մարմնավորելու այդ վեհորեն ներդաշնակ ընկալումը, ինչպես նկարիչն էր ընկալում աշխարհն ու մարդուն՝ աշխարհում: Սկզբնական շրջանում Ռ. Խաչատրյանը դեռ չուներ այդ միջոցները, սակայն նրա վաղ տարիների գծանկարներն արդեն պատանու բնական հազվագյուտ օժտվածության վկայություններն էին: Տաղանդի առնականացման հետ մեկտեղ նա անհրաժեշտություն էր զգում գտնելու մոնումենտալ գրաֆիկայի այնպիսի միջոցներ, որոնք ունակ լինեին գեղանկարչի կտավին կամ քանդակագործի կերտվածքին հավասարազոր գեղարվեստական նշանակությամբ օժտել գծանկարը: Ռ. Խաչատրյանը համոզված է, որ քանդակագործությունն ու գեղանկարչությունը ռահվիրայի իրենց դերն են կատարել գեղարվեստական մշակույթի մեջ, առաջինը՝ անտիկ շրջանում, երկրորդը՝ Վերածննդյան դարաշրջանում, և որ՝ ժամանակակից աշխարհզգացողությունը համանման հնարավորություններ է բացում գրաֆիկայի առաջ: Իրականացնել այդ հնարավորությունները՝ կնշանակեր ձեռք բերել պլաստիկական այնպիսի լեզու, որը գծանկարն իր բովանդակության տարողությամբ կդներ գունանկարչական և քանդակային պատկերների կողքին: Այդ խնդրի լուծումը եղավ սեպիայով գծանկարը լևկասի վրա, որ հավասար հնչեղ սպիտակի շերտով ծածկում է տախտակի մեծ մակերեսը (60×80, 80×100, 100×130) և ընդունում զանազան բարձրության, լայնության ու խորության ստվերագծում՝ զուգորդված տարբեր աստիճանի հագեցվածություն ունեցող բծի հետ: Այդ եղանակով ձեռք բերված պատկերի թափանցիկությունը, լուսաստվերի խաղը, տոնային տարբերակումները ստեղծում են գույնի, կոլորիտի անսպասելի էֆեկտ, միաժամանակ, որպես գլխավոր մոդելավորող միջոց, պահպանում նրբին գիծը և սրա օգնությամբ կառուցվող ծավալային ձևը: Այդպես գծանկարը մոնումենտալ, վեհատեսիլ բնույթ ստացավ՝ հավասարակշիռ միասնության մեջ պահելով կշռելիությունն ու լուսաճաճանչ թեթևությունը, նյութականությունն ու թափանցիկությունը:

Նման արվեստի ընդհանուր հոգեբանական-պլաստիկական համակարգին պետք է համապատասխաներ նաև յուրաքանչյուր «գեղանկարչական գծանկարի» (այլ կերպ չես կարող կոչել Ռ. Խաչատրյանի գործերը) կոմպոզիցիոն կառուցվածքը, որ սինթեզում է կերպարվեստի այդ երկու տեսակների առանձնահատկությունները: Եվ նկարիչն իրոք դրանք կառուցում է դասական գունանկարի սկզբունքներով՝ խստորեն հավասարակշռված, երբեմն նույնիսկ ընդգծուն սիմետրիկությամբ (Լ. Աբրահամյանը, Ա. Միզդալի, Ս. Ցամշչիկովի դիմանկարները, երեք ձկներով նատյուրմորտը, «Առավոտ. արվեստանոց» գործը), պատկերվող առարկաները զետեղելով տախտակի հարթության վրա փոքր-ինչ ցածր դիտանկյունից, որ նպաստում է ընդհանուր տպավորության մոնումենտալ հնչողությանը: Յուրաքանչյուր առարկա կառուցված է իբրև ճարտարապետական հորինվածք, որ բացառում է ամենայն պատահականը, անցողիկը, իմպրեսիոնիստականը: Կոմպոզիցիան ընդգծում է, որ իր կրողը թռուցիկ տպավորության «արձանագրում» չէ, կանգնեցված ակնթարթ չէ, այլ աշխարհի ռացիոնալ վերակառուցում, որ բովանդակում է մտորումներ գոյի իմաստի շուրջ, տեսանելի փիլիսոփայություն: Ամբողջ ասվածի լույսի տակ զարմանալի չի թվում Ս. Ցամշչիկովի դատողությունը. «Ես, որպես վերականգնող նկարիչ և արվեստաբան, հաճախ եմ գործ ունենում տարբեր դարաշրջանների, երկրների, դպրոցների ու ոճերի նկարիչների ստեղծած արվեստի երկերի հետ: Ականատես կերպարվեստի ժամանակակից երևույթների գնահատման մեկնակետ են դառնում այն չափանիշները, որ կիրառելի են անցյալի հուշարձանների նկատմամբ: Եվ պետք է ասեմ, որ Ռուդոլֆ Խաչատրյանի աշխատանքներն ունեն այն հատկանիշները, որոնք այսօր արդեն թույլ են տալիս դրանք անվանել թանգարանային»: Ազգային ո՞ր դպրոցին է պատկանում Ռ. Խաչատրյանի արվեստը: Նա աճել ու դարձել է Հայաստանի նկարիչ, նա իրեն համարում է Ե. Քոչարի աշակերտը, և նրա ստեղծագործության մեջ պարզորոշ տեսնում ենք այն թելերը, որ նրան կապում են հայ արվեստի շատ ավանդույթների հետ: Միաժամանակ, գրեթե երկու տասնամյակ է, ինչ Ռ. Խաչատրյանն ապրում է Մոսկվայում, և հենց այստեղ է վերջնականապես ձևավորվել նրա ոճը, այստեղ է նա դարձել հասուն վարպետ:

Տարբեր ազգային ավանդույթների համաձուլվածքը խիստ բնորոշ երևույթ է ժամանակակից ամբողջ մշակույթի համար: Սրա ցայտուն արտահայտությունն է, այսպես կոչված, բիլինգվիզմը, այսինքն՝ երկու լեզվի տիրապետելը: Գրականության մեջ այս երևույթն արհայատվում է արձակագիրների կամ բանաստեղծների՝ երկու լեզվով ազատ գրելու ունակությամբ, երաժշտության մեջ՝ արևելյան ֆոլկլորային երաժշտական կուլտուրայի ինտոնա-

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

ցիոն համակարգի և եվրոպական սիմֆոնիզմի, օպերայի, ջազի լեզվի խաչավորմամբ: Քսաներորդ դարի կերպարվեստում, մասնավորապես հայ նկարչության մեջ, գեղարվեստական մտածողության ազգային տարբեր տիպերի համաձուլվածքը բավական հաճախադեպ երևույթ է (օրինակ՝ Բաժբեուկ-Մելիք-յանի, Հ. Կալենցի, Հ. Հակոբյանի մոտ): Ռ. Խաչատրյանի ստեղծագործության մեջ ազգային պատկանելության զգացմունքի այդ կրկնավորումն ակներև արտահայտվում է նատյուրմորտների կառուցվածքում՝ մերթ որպես «հայկական», մերթ որպես «ռուսական» իր այուժեով, այսինքն՝ դրանց մեջ ներկայացված առարկաներով ու պտուղներով, ընդ որում, թե մեկը և թե մյուսը նկարչի համար «սեփական» են, հավասարապես զգացված և հավասարապես սիրված:

Սակայն Ռ. Խաչատրյանի ստեղծագործության մեջ, ըստ երևույթին, կատարվել է ավելի բարդ պրոցես՝ համաշխարհային արվեստի պատմության բազմազգ ավանդույթների խաչավորում. հենց Վերածնության իտալացի և գերմանացի վարպետներից է Մոսկվայում ապրող ժամանակակից հայ նկարիչն ուսանում աշխարհի վեհաշուք մարմնավորումը:

Կարծում ենք՝ ազգային տարբեր ավանդույթների և միաժամանակ ավանդականի ու արդիականի առավել օրգանական միաձուլումն արտահայտված է Ռ. Խաչատրյանի ինքնադիմանկարների շարքում: Ռեմբրանդտի նման մեր նկարիչն էլ պարբերաբար զննում, ուսումնասիրում, խստապահանջորեն գնահատում է իրեն, գրեթե ամեն տարի նա այդպիսի գեղագիտական և հոգեբանական «վերաքննում» է կատարում՝ անկեղծորեն ու անմիջականորեն բացահայտելով իրեն մարդկանց, մշակույթի պատմության, սերունդների առաջ:

Իրեն կողքից դիտելու, իր տեղը արվեստում իմաստավորելու միտումն առանձնապես կարևոր է մեր ժամանակներում՝ ժամանակակից գեղարվեստական մշակույթի անցումնային վիճակի բարդությամբ պայմանավորված, որը ձգտում է պահպանել ազգային յուրօրինակությունը, հասնել համամարդկային միասնության, մարդուն մերձեցնել բնությանը և հակառակը՝ վերջինս ենթարկել մարդուն, հասնել անհատի անսահման զարգացմանը և, միաժամանակ, մարդկանց ավելի ու ավելի լայն զանգվածների սոցիալական միավորման, ինտելեկտուալ լարված կյանքի և հուզական արձագանքի սրության պահպանման, աշխարհի խստորոշ գիտական ըմբռնման և միաժամանակ աշխարհի, բնության, մարդու մեջ ամբողջ մարդկության հանդեպ տածած սիրո: Այս հակասական ձգտումները կարող են թվալ անհնարին, իրականության մեջ անհամատեղելի հակադիր ուժեր, բայց կարող են և ըմբռնվել որպես դիալեկտիկական նույնականության երկու կողմեր, որոնք ոչ միայն ունակ են հակադրվելու միմյանց, այլև միավորվելու մեկ ներդաշնակ ամբողջի մեջ: Ռ. Խաչատրյանի արվեստի ուժը, գաղափարագեղագիտական արժեքը, սոցիալական բարձր նշանակությունն այն է, որ համոզում է նման ներդաշնակության հնարավորության, անհրաժեշտության և ռեալության մեջ: Իհարկե, շատ մարդկանց, որոնք ապրել են համաշխարհային վերջին պատերազմի աղետները և զգում են նոր, առավել աննախադեպ պատերազմի վտանգը, ովքեր սուր են ապրում մեր ժամանակների բազմաթիվ բախումները, գժտությունները, դրամաները (ռասայական և ազգային ճնշում, սոցիալական անհավասարություն, տեռորիստների սանձարձակություններ, հոգևոր արժեքների կորուստ «մասսայական կուլտուրայի» դրամի և իրերի պաշտամունքի ներգործությամբ): Նման մարդկանց, ժամանակի ողբերգական լարվածությանը համապատասխան, գեղարվեստական մի այլ խոսք է թվում Պիկասոյի նկարչության, Շյոնբերգի երաժշտության, Բեքետի թատրոնի լեզուն... Բայց չմոռանանք, որ Պիկասոյի «Գերնիկայում» հնչող սարսափի աղաղակի հետ մեկտեղ մեծ իսպանացու ստեղծագործության մեջ մենք տեսնում ենք նաև անտիկ մշակույթի իդեալական ձևերի մշակումը, ասես նկարիչը ցանկացել է մարդկությանն ապացուցել, որ անցողիկ են քաոսը, քայքայումը, անկումը և անանց ու բացարձակ է բնության հետ, ուրիշ մարդկանց և ինքն իր հետ մարդու ներդաշնակության արժեքը:

Հենց այդ ներդաշնության մասին է խոսում նաև Ռուդոլֆ Խաչատրյանի ստեղծագործությունը, խոսում է յուրովի, անկրկնելի և զորեղ, ճշմարիտ գեղարվեստական լեզվով: Հավատանք ուրեմն, որ նրա ստեղծած կերպարների աշխարհը նոր ուտոպիա չէ, այլ ռեալ հնարավորություն, որի իրականացումը կախված է հենց մեզնից՝ քսաներորդ դարի մարդկանցից...

ՄՈՒՍԵՅ ԿԱԳԱՆ
Արվեստաբան, փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

ИСКУССТВО РУДОЛЬФА ХАЧАТРЯНА

Творчество Рудольфа Хачатряна — уникальное явление в современном изобразительном искусстве. Уникальность эта не в какой-то одной его конкретной особенности, а в соединении, сопряжении, скрещении решений нескольких существенно важных для современного искусства проблем, проблем нравственных и эстетических, мировоззренческих и психологических, философских и поэтических. Жанровый спектор работ Р. Хачатряна неширок — он ограничивается портретом и натюрмортом, в последнее время художник обратился и к пейзажу. Казалось бы, жанры эти крайне далеки друг от друга, однако Р. Хачатрян опровергает это привычное представление. Дело не только в том, что в его портретах вещи занимают существенное место, сопоставленные с изображаемым человеком, но и в том, что сам телесный облик портретируемого вещественен до предела — пренебрегая опасностью натуралистической детализации, художник любовно и тщательно разрабатывает поверхность человеческого тела, фактуру волос, как бы приравнивая живую материю веществу соседствующей с ней одежды; с другой стороны, в натюрмортах Р. Хачатряна изображение каждого предмета столь индивидуализировано и характерно, что может быть с полным правом названо портретным: например, в «Натюрморте с кувшином и рыбой» 1981 г. все три предмета — кувшин, рыба и головка лука — имеют каждый свой характер, свою психологию, а не только пластическую характеристику (невольно вспоминаешь, что такой способ изображения предметности бытия французы определяли некогда как «портретирование»).

Почему же Р. Хачатряну нигде и никогда не угрожает смертельная для подлинного искусства иллюзорность натурализма? Потому, что он не сводит духовное к материальному, а, напротив, возвышает материальное до уровня духовного: в изображении человека это достигается прежде всего силой и остротой психологической характеристики, в натюрморте — любовным и, я сказал бы, предельно уважительным, чуть ли не благоговейным отношением к бытию вещи, к ее индивидуальности, к наполненности и красоте, а подчас и величественности формы. Уже на этом уровне изобразительного языка искусство Р. Хачатряна наполняется явственным философским смыслом: художник не просто изображает мир, но изобразительно осмысляет его; он стремится не к сходству ради сходства, а к постижению того, как общие законы бытия проявляются в разнообразии предметных форм; эти общие законы — гармония, величавость, умиротворенность довлеющего себе и целостно-единого в бесконечно разноликих предметах существования, равнозначительного в фигуре человека и веточке дерева, в яблоке и металлическом сосуде, в скорлупе ореха и изящной декоративной ткани. Чрезвычайно характерно, что Р. Хачатрян любит строить натюрморты как многофигурные картины («Большой натюрморт» 1982 г., «Натюрморт с зеркалом» 1983 г.), в которых разыгрываются целые сцены во взаимодействии разных вещей, вступающих друг с другом в диалог благодаря сходству и различию в форме, фактуре, характеру своей уникальной плоти, и эти безмолвные диалоги оказываются чрезвычайно интересными, я бы сказал —

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

интригующими по остроте сопоставлений и противопоставлений. Речь идет, следовательно, не просто об изображении вещей, а о выражении определенного мироощущения, определенной философии бытия.

Поначалу может показаться, что в таком мировосприятии есть что-то несовременное, архаическое; и в самом деле, оно заставляет вспомнить пантеистическое ренессансное ощущение природы, человека, вещи; неудивительно, что писавшие о творчестве Р. Хачатряна всегда отмечали его преклонение перед Леонардо да Винчи и находили различные переклички в их искусстве. И все же, как ни значителен для Р. Хачатряна эстетический авторитет великого флорентийца — художник сам говорит об этом охотно и увлеченно, — в его произведениях ощущается гораздо более глубокое родство с ренессансным чувством природы, чем персональная связь с кем-то из его представителей; во всяком случае, сознает это Р. Хачатрян или нет, но его работы рождают ассоциации не только с творчеством Леонардо, но и с Рафаэлом, и с Дюрером, и с Джорджоне, и с Клуэ, и даже со скульптурами Донателло; и это не ностальгические реминисценции, не столь популярное в наши дни кокетничающее «ретро», а глубокое мировоззренческое родство, приводящее к сходным решениям, несмотря на то, что путь художника XX века совершенно самостоятелен. В самом деле, что поражает в протретах Р. Хачатряна, кого бы он ни изображал? Прежде всего, значительность изображаемого лица, вызывающая в памяти образы титанов Возрождения; наш современник ищет в человеке силу характера, внутреннее достоинство, сознание собственных возможностей, заключенных не в социальном положении, не в занимаемом кресле, а именно в духовных его качествах; потому не столь уж существенно зрителю, кто именно тут изображен — академик Мигдал или неизвестное ему лицо, скрытое за инициалами «В. М.», этнограф Л. Абраамян или безымянный «Караван-баши», ибо во всех случаях нас покоряет знакомство с Большим человеком, то есть Человеком с большой буквы. Передавая это ощущение от героев Р. Хачатряна, наш выдающийся поэт Арсений Тарковский прекрасно сказал:

«Оказывается, — «простых людей» на свете не существует. Хочется назвать пафос «графики» Рудольфа Хачатряна героическим. Так изображали свои модели прославленные живописцы стародавних времен на фресках и полотнах... Мне тоже, во след художнику, хочется верить в героизм человека». А живописец Танр Салахов передал это ощущение в таких словах: «редко кто поднимается до такой любви, до такого уважения к человеку как Хачатрян».

Р. Хачатрян хочет, чтобы его герои как бы созмещались в нашем воображении с образами величественно-идеальных людей эпохи Возрождения и направляет наше восприятие по этому пути разнообразными художественными приемами — то обнаженностью тела и позой героя («Изгнанник» 1981 г., «Натурщица» 1981 г.), то декоративной драпировкой или головным убором («Моко» 1982 г., «Девушка в старинном берете» 1978 г.), то названием («Давид» 1978 г., «Юдифь» 1976 г., «Портрет молодой итальянки» 1981 г., то «говорящий» деталью (яблоко в руке актрисы Сайко (1976) или обнаженной «Натурщицы» 1981 г.), и всегда монументальной композицией и благородством моделировки формы. По-ренессансному воспринимает Р. Хачатрян и различия между мужчиной и женщиной. Женские образы у него еще более решительно идеализированы, чем мужские: если в последних он видит деятельно-волевое начало, то в первых — нежно-поэтическое, созерцательное, «вечно женственное», как его когда-то именовали... Поэтому так влечет его изображение обнаженного юного женского тела, прелесть которого подчеркивается деталью одежды, декоративной драпировкой, и которое в любом, самом «рискованном» ракурсе, сохраняет у него целомудренную поэтичность, нравственную чистоту.

В этом совмещении двух исторических пластов культуруы — современного и ренессансного — я вижу не способ приукрасить настоящее, и не бегство от него, а уверенность в непреходящей ценности поэзии и величия человеческого бытия, художественное доказательство возможности человека быть духовнозначительным, прекрасным, поэтичным... Искусство Р. Хачатряна не теряет поэтому реалистичности, но это реализм типа, особого стилевого строя.

История советского искусства испытывала разные отправные точки для развития реалистического метода — и стилистику бытовой картины передвижников, и символизм средневековой иконы, и романтическую приподнятость над повседневностью, и импрессионистические, и экспрессионистические средства художественной выразительности... Так обнаруживалось богатство стилевых возможностей социалистического реализма, вопреки попыткам догматиков разного рода свести реализм советского искусства к какой-то

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

одной стилевой структуре. Искусство Р. Хачатряна открывает в этом спектре еще одну стилевую полосу, в которой реализм синтезируется с ренессансной классикой. Бесплодным было бы рассуждение о том, лучше или хуже эта стилевая ориентация, чем те, которые испытаны Петровым-Водкиным, Кончаловским, Дейнекой, Иогансоном, Кориным, а в армянском искусстве — Сарьяном, Кочаром, Акопяном, Аветисяном; хорош, более того, необходим именно спектр, широкий веер различных стилевых систем, обеспечивающих реалистическому методу полноту художественного осмысления реальности.. Искусство Р. Хачатряна — необходимая, эстетически могучая и чрезвычайно важная в перспективе гармонического развития человека современной изобразительной художественной культуы.

Но чтобы обрести эстетическую полноценность, нужно было найти средства, способные полно и точно воплотить это возвышенно-гармоническое восприятие художником мира и человека в мире. На первых порах Р. Хачатрян еще не располагал этими средствами; однако его ранние рисунки уже выказывали редкую природную одаренность юноши. По мере мужания его таланта ему нужно было найти такие способы монументализации графики, которые были бы способны придать рисунку художественное значение, равное значению картины живописца или творения скульптора Р. Хачатрян убежден в том, что скульптура и живопись сыграли свою роль лидеров художественной культуры — первая в античности, вторая — в эпоху Возрождения, и что современное мироощущение открывает аналогичные возможности перед графикой. Реализовать их — значило обрести такой пластический язык, который поставил бы рисунок по содержательной емкости вровень с живописными и скульптурными изображениями. Решением этой задачи оказался рисунок сепией по левкасу, покрывающему ровным звучно-белым слоем большую поверхоность доски — 60 на 80, 80 на 100, 100 на 130! — и принимающего штриховку разной плотности, ширины и глубины линии в сочетании с пятном разной степени насыщенности. Достигаемая игра светотени, тональные вариации создают таким способом прозрачность изображения, неожиданный эффект цвета, колорита, сохраняя, однако, главным моделирующим средством филигранную линию и вытачиваемую с ее помощью объемную форму. Так рисунок обретал монументальность, величавость, успокоенное соединение весомости и светозарности, материальности и прозрачности.

Общему психологически-пластическому строю такого искусства должна была соответствовать и композиционная структура каждого «картинного рисунка» — иначе не назовешь произведения Р. Хачатряна, синтезировавшие особенности этих двух видов изобразительного творчества. И художник, действительно, строит их по принципам классической живописи, строго уравновешенно, иногда даже подчеркнуто симметрично (портреты Л. Абраамяна, А. Мигдала, С. Ямщикова, натюрморт с тремя рыбами, «Утро. Мастерская»), располагая изображение в плоскости доски, со слегка пониженной точки зрения, способствующей монументализации общего впечатления; каждая вещь выстроена как архитектурное сооружение, исключающее все случайное, мимолетное, импрессионистическое; композиция подчеркивает, что ее носительница — не фиксация беглого впечатления, не остановленное мгновение, а рациональная реконструкция мира, содержащая размышление о сути бытия, зримая философема.

В свете всего сказанного неудивительным кажется суждение С. Ямщикова: «Мне, художнику-реставратору и искусствоведу, приходится иметь дело с поизведениями искусства, созданными художниками различных эпох, стран, школ и стилей. Отправной точкой в оценке современных явлений изобразительного искусства невольно становятся критерии, применяемые к памятникам прошлого. И должен сказать, что работы Рудольфа Хачатряна имеют те качества, которые уже сегодня позволяют именовать их музейными».

К какой национальной школе принадлежит искусство Р. Хачатряна? Он вырос и стал художником в Армении, он считает себя учеником Е. Кочара, и в его творчестве мы явственно видим нити, связывающие его с многими традициями армянского искусства; вместе с тем уже почти два десятилетия Р. Хачатрян живет в Москве, и именно здесь окончательно оформился его стиль, здесь он становится зрелым мастером.

Сплав разных национальных традиций — явление очень характерное для всей современной культуры; его ярчайшее проявление — так называемый билингвизм, т. е. владение двумя языками; в литературе это выражается в способности романистов или поэтов равно свободно писать на двух языках, в музыке — в скрщении интонационного строя восточных фольклорных музыкальных культур с языком европейского симфонизма, оперы, джаза; в изобразительном искусстве XX века, в

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

частности в армянском, сплав разных национальных типов художественного сознания явление нередкое (например, у Бажбеук-Меликяна, А. Галенца, А. Акопяна). В творчестве Р. Хачатряна это удвоение чувства национальной принадлежности наглядно выражается в построении натюрмортов—то как «Армянских», то как «Русских» по своему сюжету, т. е. по представленным в них вещам и плодам, причем и те, и другие оказываются для художника «своими», родственно ощущаемыми и равно любимыми.

Но в его творчестве произошло, по-видимому, нечто еще более сложное — скрещение многонациональных традиций мировой истории искусства: именно у итальянских и немецких мастеров Ренессанса современный армянский художник, живущий в Москве, учится возвышенному претворению мира. Представляется, что наиболее органично сплав разных национальных традиций и одновременно традиционного и современного выражен в серии автопортретов Р. Хачатряна. Подобно Рембрандту, наш художник систематически всматривается в себя, пытливо изучает себя, требовательно и строго оценивает себя; чуть ли не каждый год он делает такую эстетическую и психологическую «ревизию», искренне и откровенно раскрывая себя людям, истории культуры, потомкам.

Стремление увидеть себя со стороны, осмыслить свое место в искусстве особенно важно в наше время в связи со сложностью переходного состояния современной художественной культуры, стремящейся одновременно к сохранению национальной самобытности и к достижению общечеловеческого единства, к сближению человека с природой и к ее покорению человеком, к безграничному развитию личности и к социальному объединению все более широких масс людей, к напряженной интеллектуальной жизни и к сохранению живости эмоциональных реакций, к строгому научному пониманию мира и к любви к миру, к природе, ко всему человеческому в человеке. Эти противоречивые устремления могут казаться антиномиями, несовместимыми в реальности полярными силами, но могут осмысляться и как стороны диалектического тождества, способные не только противостоять друг другу, но и соединяться в одном гармоническом целом. Сила, идейно-эстетическая ценность, высокое социальное значение искусства Р. Хачатряна в том, что оно убеждает в возможности, необходимости и реальности такой гармонии. Конечно, многим людям, пережившим катаклизмы недавней мировой войны и ощущающих угрозу новой, еще более страшной, людям, остро переживающим многочисленные конфликты, раздоры, драмы нашего времени(расовое и национальное угнетение, социальное неравенство, бесчинства террористов, утрату духовности под натиском «массовой культуры», культа денег и вещей) другой художественный язык кажется соответствующим трагическому напряжению времени — язык живописи Пикассо, музыки Шенберга, театра Беккета... Но не будем забывать, что наряду с криком ужаса, прозвучавшим в «Гернике» Пикассо, в творчестве великого испанца мы встречаемся и с переработкой идеальных форм античной культуры, словно художник желал доказать человечеству преходящесть хаоса, разложения, распада и нетленную, абсолютную ценность гармонии человека с природой, и другими людьми и с самим собой...

Именно об этой гармонии говорит нам и творчество Рудольфа Хачатряна, говорит по-своему, неповторимым и сильным, истинно художественным языком. Будем же верить, что созданный им мир образов — не новая утопия, а реальная возможность, осуществление которой зависит от нас самих — людей XX века...

МОИСЕЙ КАГАН
искусствовед
доктор философских наук

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

1987

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Կիսադեմ 1982

Профиль 1982

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Լևոն Աբրահամյանի դիմանկարը 1983

Портрет Левона Абраамяна 1983

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

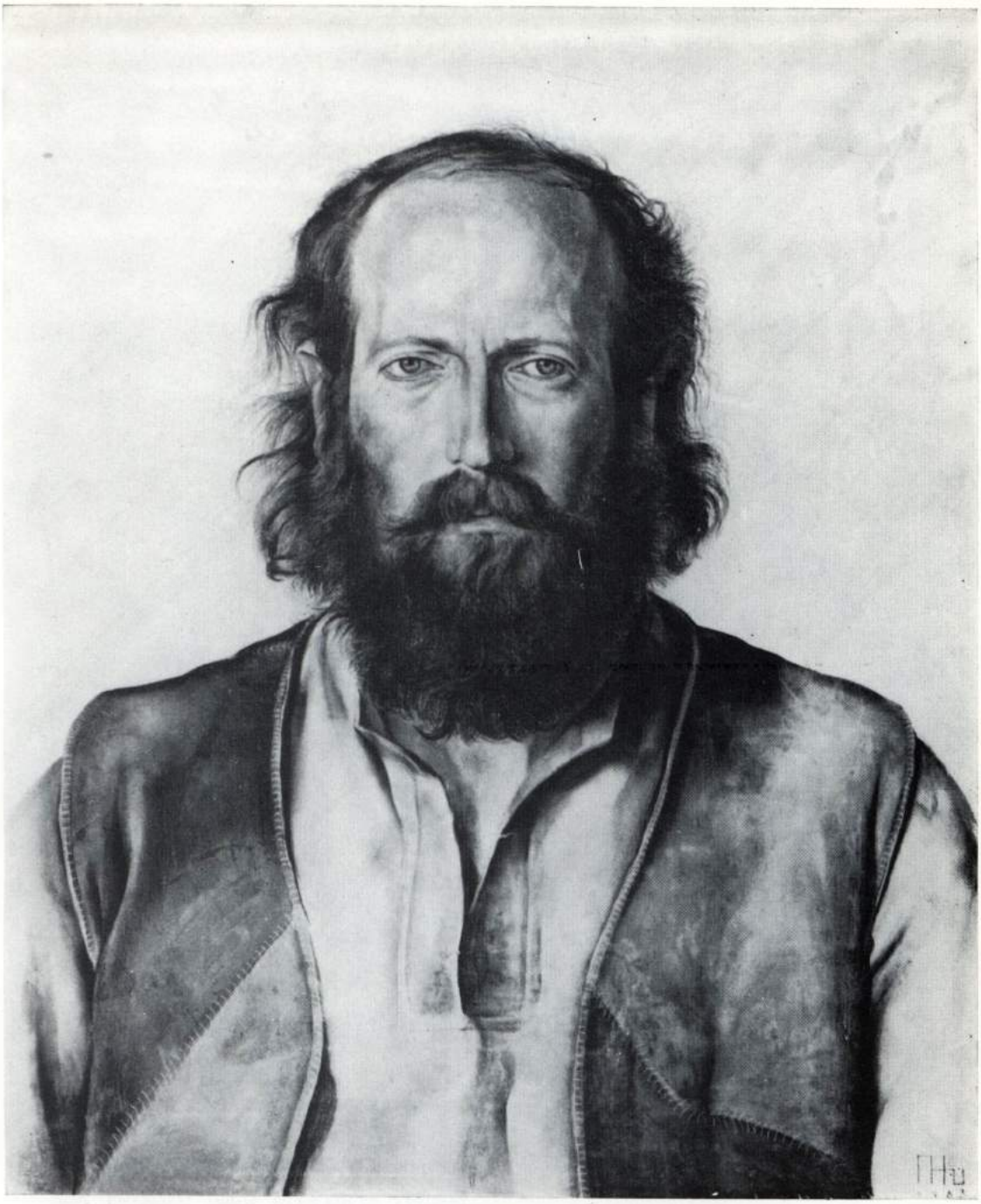

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Նկարչուհի Ինձա Օլևսկայայի դիմանկարը 1983
Портрет художницы Инны Олевской 1983

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Վ. Մ.-ի դիմանկարը 1981

Портрет В. М. 1981

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

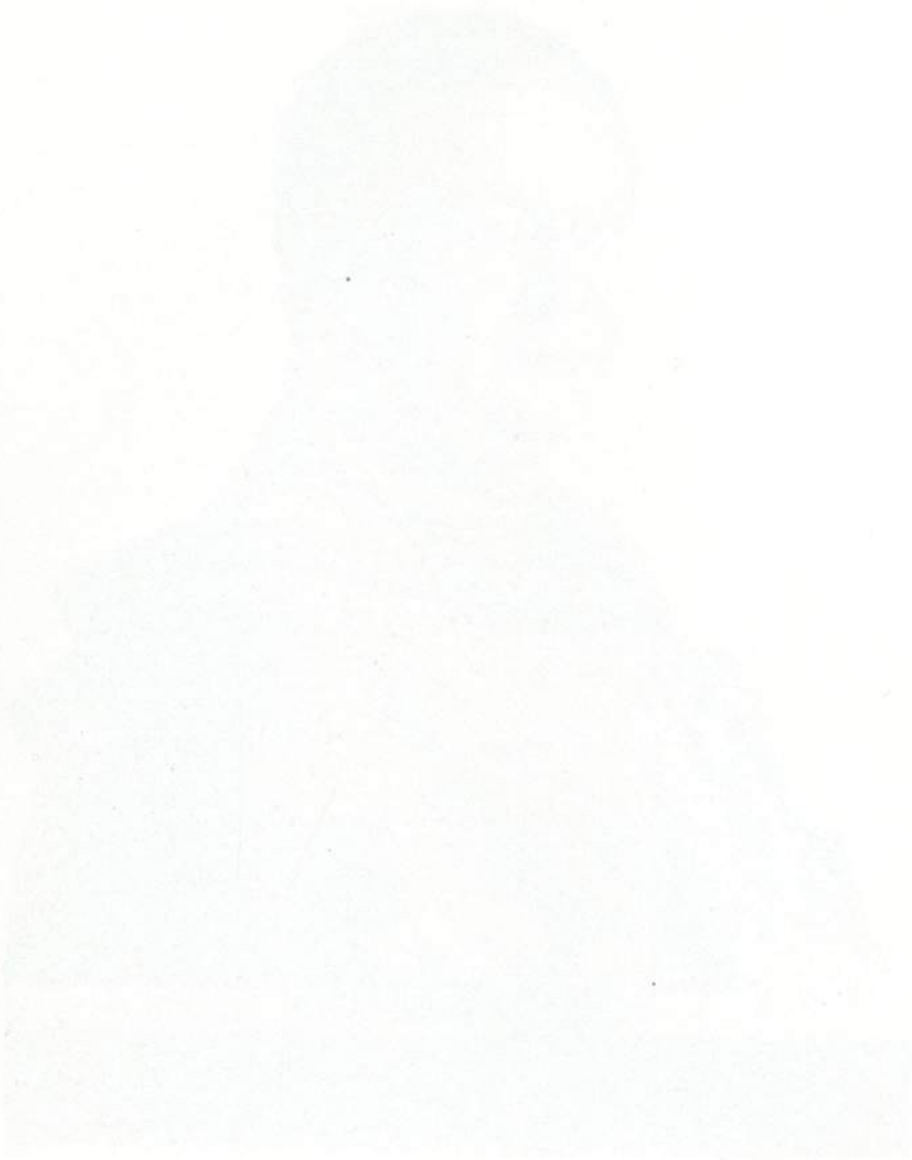

Մոսկվա 1982

Москва 1982

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Քարվանքաշի 1982

Караван-баши 1982

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Նկարչի կնոջ դիմանկարը 1981

Портрет жены 1981

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Հենրիկ Իգիթյանի դիմանկարը 1982

Портрет Генриха Игитяна 1982

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Հոգեբույժ Գ. Նազլոյանի դիմանկարը 1982

Портрет психиатора Г. Назлояна 1982

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

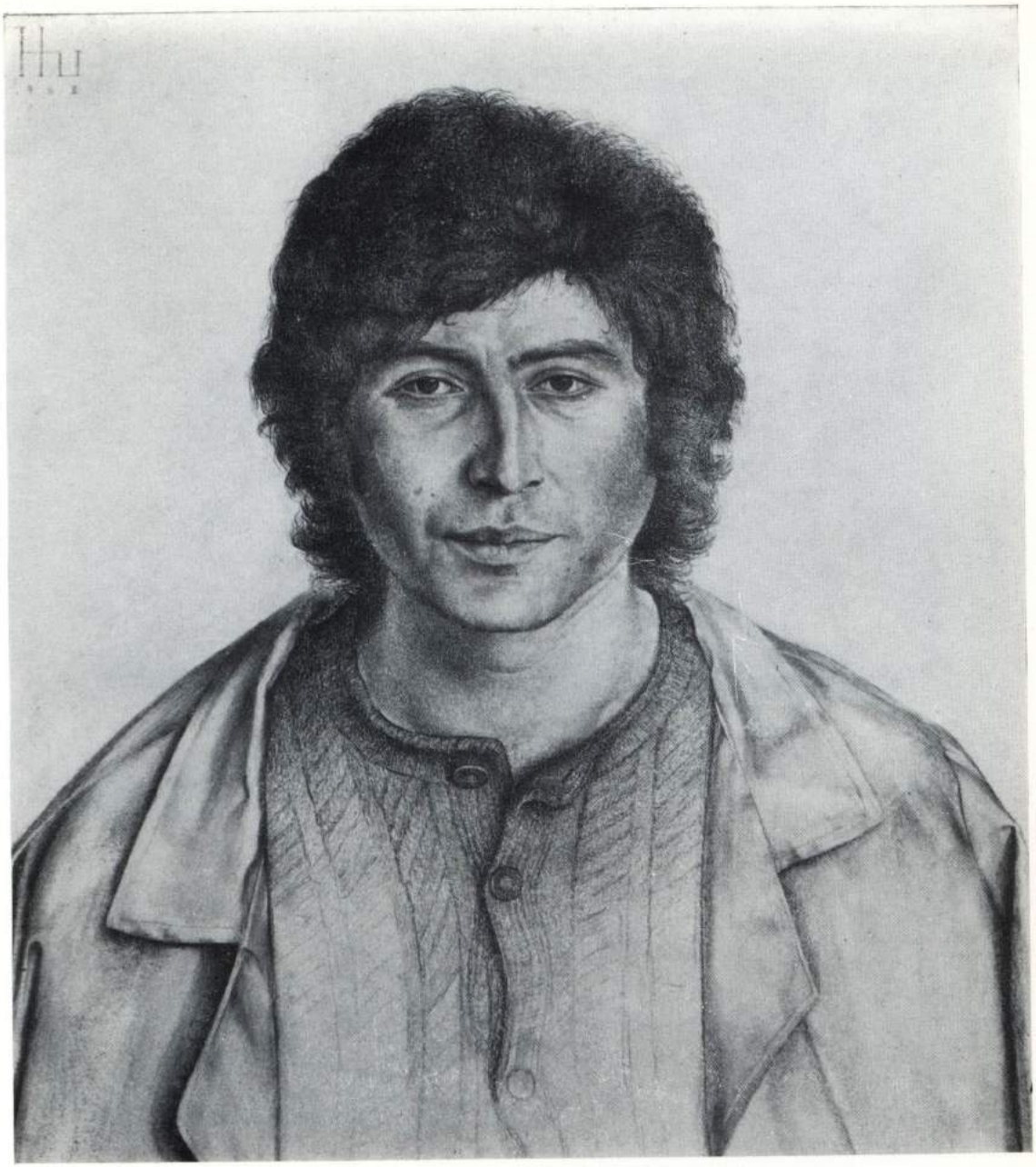

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Վտարանդիներ 1981

Изгнанник 1981

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Պատուհանի առաջ 1982

У окна 1982

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Արվեստանոցում. Առավոտ 1981

В мастерской. Утро 1981

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

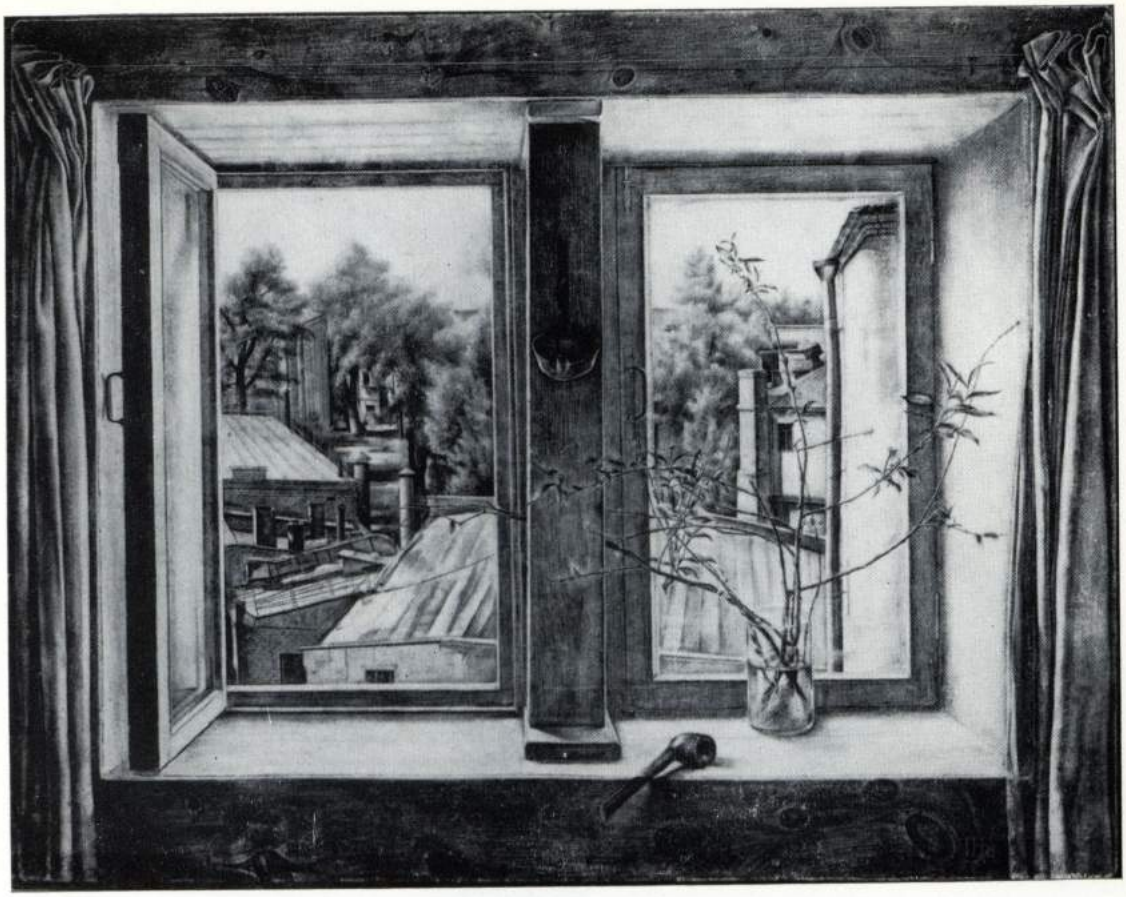

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Չորացած ծաղիկներ 1985

Сухие цветы 1985

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Ծաղիկներ 1981

Цветы 1981

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

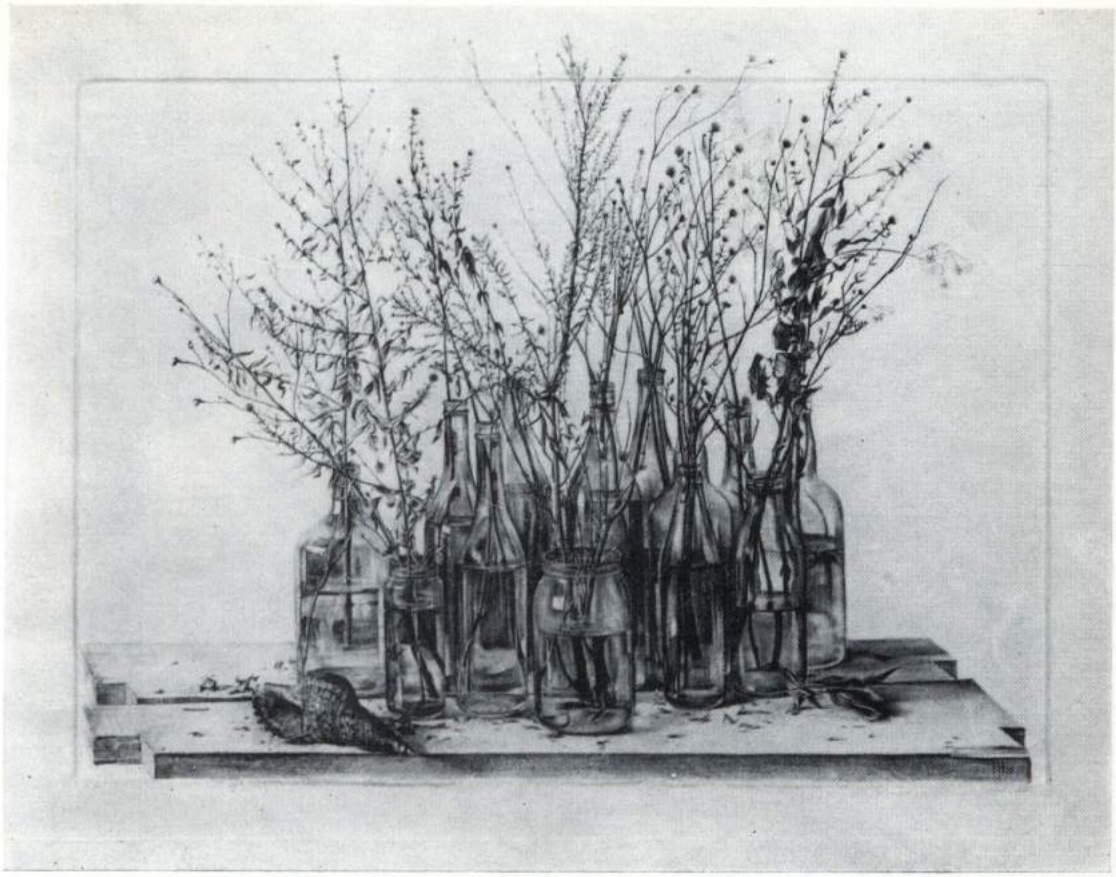

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Մեծ նատյուրմորտ 1952

Бэльшой натюрморт 1952

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Ձկնով նատյուրմորտ 1981

Натюрморт с рыбой 1981

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Տաճձերով նատյուրմորտ 1985

Натюрморт с грушами 1985

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Հայելիով նատյուրմորտ 1983

Натюрморт с зеркалом 1983

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

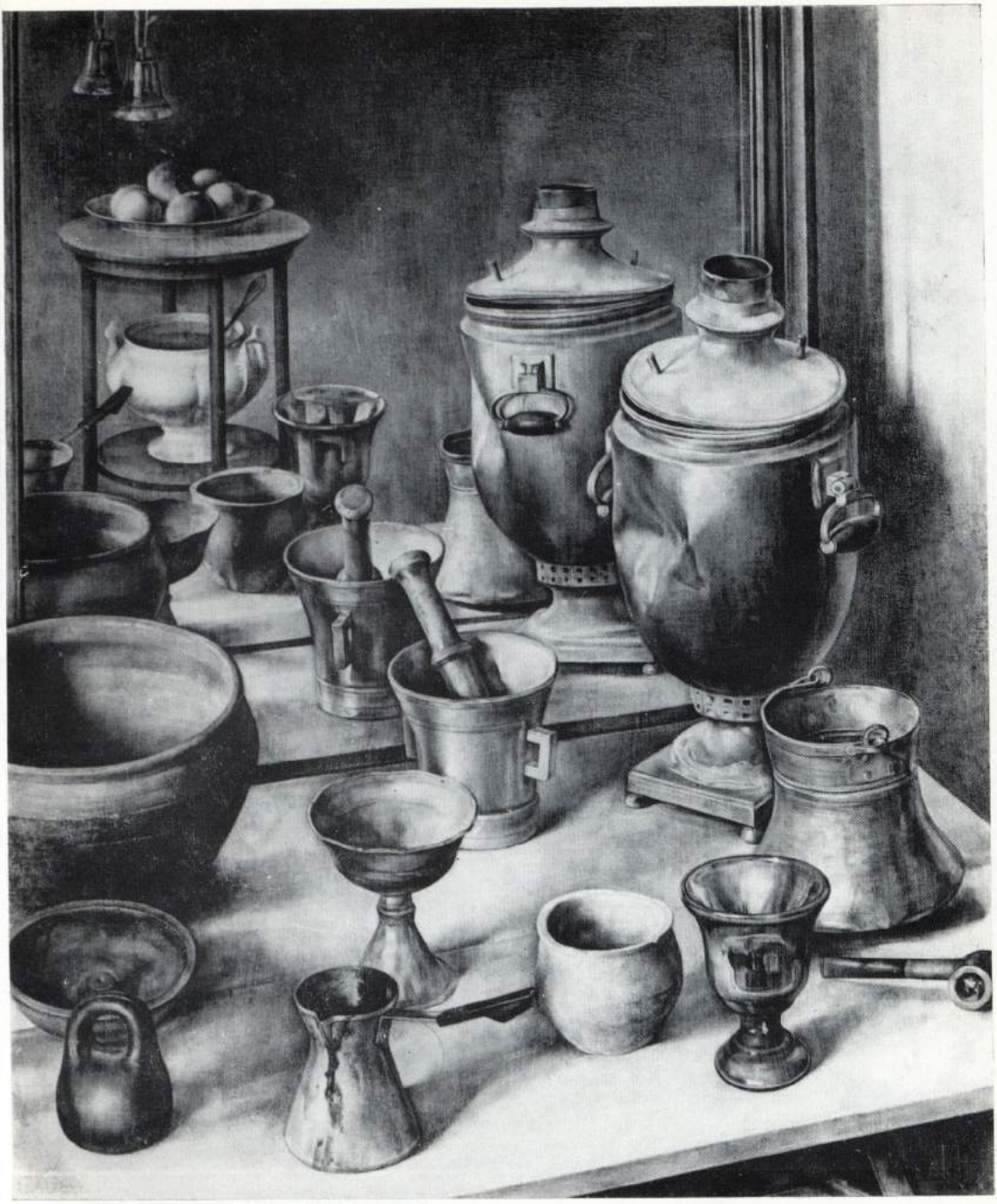

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Հրանտ Մաթևոսյանի դիմանկարը 1986

Портрет Гранта Матевосяна 1986

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

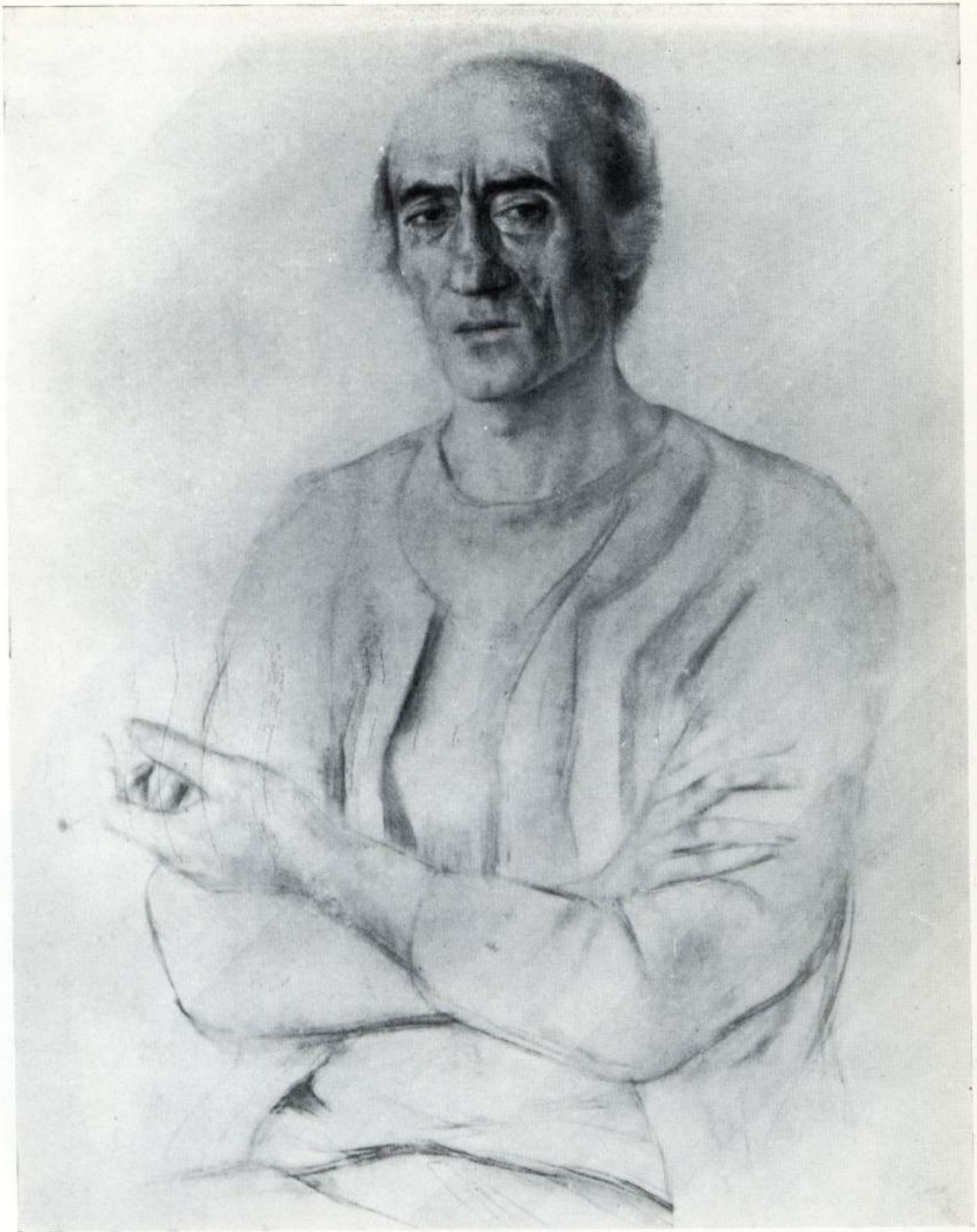

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Ներկայացումից առաջ (Արմեն Ջիգարխանյան) 1986

Перед спектаклем (Армен Джигарханян) 1986

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

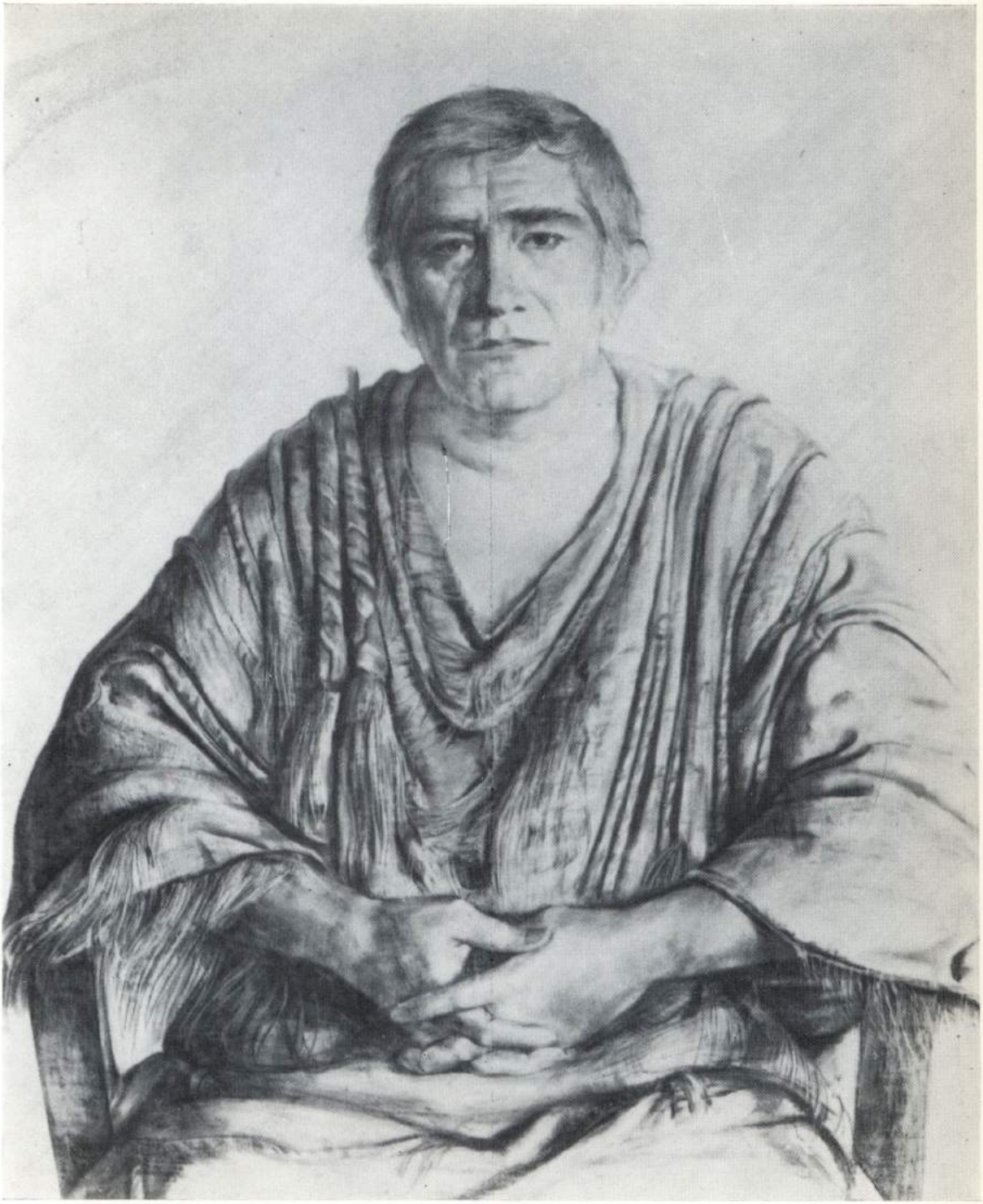

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Մարգարիտը 1986

Маргарита 1986

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Ռուդոլֆ Լորիսի Խաչատրյանը ծնվել է 1937 թ. մարտի 4-ին, Երևանում: Նկարել սկսել է վաղ մանկությունից, իսկ 18 տարեկանից գրաֆիկական աշխատանքներով մասնակցում է հանրապետական ցուցահանդեսներին:

Աշակերտել է ՍՍՀՄ ժողովրդական նկարիչ Երվանդ Քոչարին, որը մեծ ազդեցություն է թողել երիտասարդ նկարչի ստեղծագործական անհատականության և գեղարվեստական սկզբունքների ձևավորման վրա: Լրջորեն ուսումնասիրել է համաշխարհային արվեստի վարպետների ստեղծագործությունները, հատկապես՝ Լեոնարդո դա Վինչիի և Ալբերխտ Դյուրերի:

1959 թվականին «Ուսանողուհու դիմանկար» աշխատանքի համար արժանանում է Վիեննայի երիտասարդական և ուսանողական համաշխարհային 7-րդ փառատոնի դափնեկրի կոչմանը և պարգևատրվում բրոնզե մեդալով:

Հետագա տարիներին գրաֆիկային զուգընթաց ստեղծում է գեղանկարչական գործեր: Պարբերաբար մասնակցում է հանրապետական, համամիութենական և արտասահմանյան ցուցահանդեսներին: Յուցադրվել է ԳԴՀ-ում, Լեհաստանում, Չեխոսլովակիայում, Բուլղարիայում, Ավստրիայում, Իտալիայում, Ֆրանսիայում, Անգլիայում, ԱՄՆ-ում:

1960 թվականից ՍՍՀՄ նկարիչների միության անդամ է:1965 թ. «Ծաղկիր իմ հանրապետություն» ցուցահանդեսում «Մայրություն» և «Երիտասարդություն» կտավների համար արժանանում է ՀԼԿԵՄ Կենտկոմի երկրորդ մրցանակին: 1966 թվին մասնակցում է Պրագայի «Հայրենիքը հայ նկարիչների ստեղծագործություններում» ցուցահանդեսին: 1969-ին Կոմիտասի դիմանկարի համար, որը ներկայացվել էր մեծ կոմպոզիտորի ծննդյան 100-ամյակին նվիրված ցուցահանդեսին, արժանանում է Հայկական ՍՍՀ կուլտուրայի միհիստրության առաջին մրցանակին:

1970-ին մասնակցում է փարիզում (Լուվր) կազմակերպված «Ուրարտուից մինչև մեր օրերը» հայ կերպարվեստի ցուցահանդեսին:

1971 թվականից ապրում և ստեղծագործում է Մոսկվայում: 1977-ին նրան շնորհվում է Հայկական ՍՍՀ վաստակավոր նկարչի պատվավոր կոչում:

Անհատական ցուցահանդեսներ է ունեցել Մոսկվայում (1978, 1984), Լենինգրադում (1979), Օդեսայում (1979), Երևանում (1980, 1983):

1984 թվականին շնորհվում է Հայկական ՍՍՀ ժողովրդական նկարչի պատվավոր կոչում:

1985-ին Ամերիկայի Դետրոյտ քաղաքում և Լոս Անջելեսում կազմակերպվում է նրա անհատական ցուցահանդեսները:

1986 թվականին Թբիլիսիում կայացած Անդրկովկասյան հանրապետությունների առաջին բիենալում (գեղանկար, քանդակ, գրաֆիկա) «Տղամարդու դիմանկարի» համար ստանում է առաջին աստիճանի դիպլոմ և պարգևատրվում ոսկե մեդալով:

ԿԱՏԱԼՈԳ

1981

ԻՆՔՆԱԴԻՄԱՆԿԱՐ. Լկաս, սեպիա, 100×130
ԿՆՈՋ ԴԻՄԱՆԿԱՐ. Լկաս, սեպիա, 100×130
ԱՐՎԵՍՏԱՆՈՑՈՒՄ. ԱՌԱՎՈՏ. Լկաս, սեպիա, 100×130
ԾԱՂԻԿՆԵՐ. Լկաս, սեպիա, 100×130
ՎՏԱՐԱՆԴԻՆ. Լկաս, սեպիա, 100×130
ՀՈՒՄՅԻ ԼԻԱՆԱՆ. Լկաս, սեպիա, 80×100
ԷԼԴԱՐ ՌՅԱԶԱՆՈՎԻ ԴԻՄԱՆԿԱՐԸ. Լկաս, սեպիա, 80×100
ԻՆՔՆԱԵՌՈՎ ՆԱՏՅՈՒՄՈՐՏ. Լկաս, սեպիա, 80×100
ԵՐԵՔ ՁՈՒԿ. Լկաս, սեպիա, 80×100
ՐՆՈՐՈԴՈՒՀԻ. Լկաս, սեպիա, 80×100
ՁԿՆՈՎ ՆԱՏՅՈՒՄՈՐՏ. Լկաս, սեպիա, 60×70
Ֆ. Մ.-Ի ԴԻՄԱՆԿԱՐԸ. Լկաս, սեպիա, 60×80
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԻՏԱԼՈՒՀՈՒ ԴԻՄԱՆԿԱՐ. Լկաս, սեպիա, 60×80

1982

ՄՈԿՈՆ. Լկաս, սեպիա, 100×130
ՄԵՐ ՆԱՏՅՈՒՄՈՐՏ. Լկաս, սեպիա, 95×115
ՊԱՏՈՒՀԱՆԻ ԱՌԱՋ. Լկաս, սեպիա, 95×115
ՀԵՆՐԻԿ ԻԳԻԹՅԱՆԻ ԴԻՄԱՆԿԱՐԸ. Լկաս, սեպիա, 80×100
ԿԻՍԱԴԵՄ. Լկաս, սեպիա, 60×100
ՔԱՂՎԱՆԲԱՇԻ. Լկաս, սեպիա, 60×80
ԱՐՎԵՍՏԱՍԱՆ ՍԱՎԵԼԻ ՅԱՄՇՅԻԿՈՎԻ ԴԻՄԱՆԿԱՐԸ. Լկաս, սեպիա, 50×60
ՀՈԳԵԲՈՒՅԾ Գ. ՆԱԶԱՐՅԱՆԻ ԴԻՄԱՆԿԱՐԸ. Լկաս, սեպիա, 50×60

1983

ՆԿԱՐՉՈՒՀԻ ԻՆՆԱ ՕԼԵՎՍԿԱՅԱՅԻ ԴԻՄԱՆԿԱՐԸ. Լկաս, սեպիա, 95×115
ՀԱՅՏԵԼԻՈՎ ՆԱՏՅՈՒՄՈՐՏ. Լկաս, սեպիա, 95×115
ԻՆՔՆԱՆԿԱՐ. Լկաս, սեպիա, 60×80
ԼԵՎՈՆ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆԻ ԴԻՄԱՆԿԱՐԸ. Լկաս, սեպիա, 50×60
ԴԵՐԱՍԱՆ Վ. ՄՍՐՅԱՆԻ ԴԻՄԱՆԿԱՐԸ. Լկաս, սեպիա, 50×60
ՎԱՐԴԵՐՈՎ ՆԱՏՅՈՒՄՈՐՏ. Լկաս, սեպիա, 50×60

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

ՍՍՀՄ ԳԱ ԹՂԹԱԿԻՑ ԱՆԴԱՄ ԼԵՎՈՆ ՓԻՐՈՒԶՅԱՆԻ ԴԻՄԱՆԿԱՐԸ. Լակաս, սեպիա, 50×60

1984

ՀՈՐԱՅԱԾ ԾԱՂԻԿՆԵՐ. Լակաս, սեպիա, 80×100

1985

ՊՍԱԿՈՎ ԱՂՋԻԿԸ. Լակաս, սեպիա, 60×80
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԱՏՅՈՒՐՄՈՐՏ. Լակաս, սեպիա, 60×80
ՏԱՆՁԵՐՈՎ ՆԱՏՅՈՒՐՄՈՐՏ. Լակաս, սեպիա, 60×80

1986

ՆԿԱՐՉԻ ԵՂԲՕՐ ԴԻՄԱՆԿԱՐԸ. Լակաս, սեպիա, 65×75
ՀՐԱՆՏ ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆԻ ԴԻՄԱՆԿԱՐԸ. Լակաս, սեպիա, 80×100
ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԻՑ ԱՌԱՋ (ԱՐՄԵՆ ՋԻԳԱՐԽԱՆՅԱՆ). Լակաս, սեպիա, 80×100
ԼՈՒՍԻՆԵՆ. Լակաս, սեպիա, 80×100
ՆԿԱՐՉԻ ՈՐԴՈՒ ԴԻՄԱՆԿԱՐԸ. Լակաս, սեպիա, 70×80
ՆԱՏԱՇԱՅԻ ԴԻՄԱՆԿԱՐԸ. Լակաս, սեպիա, 70×80
ՆԿԱՐՉԻ ՄՕՐ ԴԻՄԱՆԿԱՐԸ. Լակաս, սեպիա, 80×100
ԻՆՔՆԱՆԿԱՐ. Լակաս, սեպիա, 100×120
ԵՐԳ. Լակաս, սեպիա, 100×120
ԳՐԱԿԱՆԱԳԵՏ Վ. ԴՆԵՊՐՈՎԻ ԴԻՄԱՆԿԱՐԸ. Լակաս, սեպիա, 55×65
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԻ ԴԻՄԱՆԿԱՐ. Լակաս, սեպիա, 80×100
ԱՆԵՀԿԱՆ. Լակաս, սեպիա, 70×80
ԱՆԵՀԿԱՆ. Լակաս, սեպիա, 100×120
ՄԱՐԳԱՐԻՏԸ. Լակաս, սեպիա, 50×60
ՀԱՅԱՍՏԱՆ. Նկարաշար (14 թերթ), Լակաս, սեպիա, տարբեր չափերի

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ Ռ. ԽԱՉԱՏՐՅԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Ուրախության ցուցահանդես, Գրական թերթ, Երևան, 1962, 23 փետրվարի (1 վերատպ.),

Ռ. ԴԱՎՈՅԱՆ, Վէրածնունդ, Հայրենիքի ձայն, Երևան, 1965, 17 հոկտեմբերի (1 վերատպ.)

Թ. ԶՈՒՐԱԲՅԱՆ, Կյանքի հրաշք, Ռուդոլֆ Խաչատրյանի հավատամքը, Պայքար, Նյու Յորք, 1972, 22 հունիսի (1 վերատպ.)

Գծի գրավչությունը, Հայրենիքի ձայն, Երևան, 1972, 13 սեպտեմբերի (2 վերատպ.)

Շ. ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ, Գծանկարի նոր շունչը, Սովետական արվեստ, Երևան, 1974, № 5 (5 վերատպ.)

Շ. ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ, Վերադարձ բարձրանալով, Արև, Կահիրե, 1974, 25 հունվարի (2 վերատպ.)

Դ. ԴՋՆՈՒՆԻ, Ռուդոլֆ Խաչատրյան, Հայ կերպարվեստագետներ (համառոտ բառարան), Երևան, «Լույս» հրատ., 1977, էջ 207

Գրաֆիկայի հանրապետական ցուհանդես, Գրական թերթ, Երևան, 1977, 11 փետրվարի (1 վերատպ.)

Հ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ, Բնորդի ներաշխարհի ճշմարիտ հոգեբանը, Ավանգարդ, Երևան, 1979, 7 սեպտեմբերի (2 վերատպ.)

Գարուն, 1979, № 7 (4 վերատպ.)

Ռուդոլֆ Խաչատրյան, Հայկական Սովետական հանրագիտարան, Երևան, 1979, էջ 20—21 (1 վերատպ.)

Ալ. ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ, Գրաֆիկայի լավագույն գործերով, Սովետական Հայաստան, Երևան, 1980, 30 սեպտեմբերի (3 վերատպ.)

Մ. ՂԱԶԱՐՅԱՆ, Ավանդների և արդիականության ներդաշնակություն (Ռուդոլֆ Խաչատրյանի ցուցահանդեսի առթիվ), Սովետական Հայաստան, Երևան, 1980, 5 հոկտեմբերի

Վ. ՋԱՏԻԿՅԱՆ, Եվս մեկ անմոռանալի օր, Պոլիտեխնիկ, Երևան, 1980, 30 հոկտեմբերի

Ս. ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ, Ռուդոլֆ Խաչատրյանի ցուցահանդեսից հետո, Գրական թերթ, Երևան, 1980, 7 նոյեմբերի, (3 վերատպ.)

Հ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ, Ռ. Խաչատրյան, Լրաբեր, Լոս Անջելես, 1980, 15 նոյեմբերի (5 վերատպ.)

Զ. ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ, Հանդիպում նկարչի հետ, Պոլիտեխնիկ, Երևան, 1981, 23 մարտի

Մ. ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ, Նկարչի հետաքրքրությունը՝ մարդը, Սովետական արվեստ, Երևան, 1981, № 1 (7 վերատպ.)

Ալ. ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ, Գծանկարի դասական պարզություն, Սովետական Հայաստան, Երևան, 1983, 30 նոյեմբերի (3 վերատպ.)

Մ. ԽԱՉՄԱՆՈՒԿՅԱՆ, Հիմն գեղեցկության և բարու, Երեկոյան Երևան, 1983, 30 նոյեմբերի (4 վերատպ.)

Է. ՄԻԼ, Մոգական բյուրեղիկով, Ավանգարդ, Երևան, 1983, 7 դեկտեմբերի (3 վերատպ.)

Մ. ՂԱԶԱՐՅԱՆ, Տաղանդի նոր դրսևորում, Գրական թերթ, Երևան, 1984, 20 հունվարի, (3 վերատպ.)

Մ. ՍԱՄՍՈՆՅԱՆ, Ռ. Խաչատրյանը՝ ծանոթ ու նոր, Սովետական արվեստ, Երևան, 1984, № 3 (4 վերատպ.)

Վ. ՇԵՐՄԱԶԱՆՅԱՆ, Արվեստի մաքուր լույսով, Ավանգարդ, Երևան, 1984, 29 օգոստոսի (3 վերատպ.)

Հ. ԻԳԻԹՅԱՆ, Երթ տառապանքների միջով, Գարուն, Երևան, 1984, № 8 (5 վերատպ.)

Հ. ԿՈՐՅԱԳԻՆ, Ներքնաշխարհի արտահայտման արժանահավատությունը, Հայրենիքի ձայն, Երևան, 1984, 12 սեպտեմբերի (1 վերատպ.)

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Մ. ՍԱՄՍՈՆԵԱՆ, Ռուդոլֆ Խաչատրեան՝ ծաղոթ ու ճոր, Լրաբեր, Լոս Անջելես, 1985, 2 նոյեմ-
Ա. ՉԵԼԵԲԵԱՆ, Խ. Միութեան լավագույն արուեսբերի (5 վերատպ.)
մէջ, Պայքար, Բոստոն, 1985, 2 նոյեմբերի
տագէտներեն Ռուդոլֆ Խաչատրեան Տիթրոյթի
Արվեստի մեկնաբաններ Մարիճա Սամսոնեանը և
Հենրիկ Իգիթեանը վերլուծում են Ռ. Խաչատրյանի
արվեստը, Նոր կյանք, Լոս Անջելես, 1985, 7
նոյեմբերի (3 վերատպ.)
Նկարիչ Ռուդոլֆ Խաչատրեան Տիթրոյթի մէջ,
Նոր կյանք, Լոս Անջելես, 1985, 7 նոյեմբերի
(1 վերատպ.)
«Լույսի նկարիչը» Ռուդոլֆ Խաչատրեան, Նոր օր,
Լոս Անջելես, 1985, 8 նոյեմբերի (2 վերատպ.)
Հարցազրույց Ռուդոլֆ Խաչատրյանի հետ, Մասիս,
Լոս Անջելես, 1985, 9 նոյեմբերի (3 վերատպ.)
Ռուդոլֆ Խաչատրեանի Մամլոյ ասուլիսը, Լրաբեր,
Լոս Անջելես, 1985, 9 նոյեմբերի (1 վերատպ.)
Ռուդոլֆ Խաչատրեանի նկարների ցուցահանդեսը,
Ասպարեզ, Լոս Անջելես, 1985, 9 նոյեմբերի
(2 վերատպ.)
Ռուդոլֆ Խաչատրեանի նկարչական ցուցահանդեսի
բացման առթիվ Արվեստի նպատակը ժողովուրդներու բարեկամութեան և խաղաղութեան ամրապընդման, Լրաբեր, Լոս Անջելես, 1985, 16
նոյեմբերի
Ա. ՉԵԼԵԲԵԱՆ, Խ. Միութեան լավագույն արուեստագէտներուն Ռուդոլֆ Խաչատրեան Տիթրոյթի մէջ,
Ապագա, Մոնրեալ, 1985, 18 նոյեմբերի
(2 վերատպ.)

БИОГРАФИЧЕСКАЯ СПРАВКА

Рудольф Лорисович Хачатрян родился 4 марта 1937 г. в Ереване. Рисовать начал с раннего детства и уже в возрасте 18 лет представлял свои графические работы на республиканских выставках.

Занимался у народного художника СССР Ерванда Кочара, который оказал большое влияние на формирование эстетических взглядов и художественных принципов молодого художника. Серьезно изучал произведения мастеров мирового искусства, в частности Леонардо да Винчи, Альбрехта Дюрера.

В 1959 г. на международной выставке изобразительного искусства, открывшейся в Вене в связи с Всемирным фестивалем молодежи и студентов, удостаивается звания лауреата и награждается бронзовой медалью за работу «Портрет студентки».

В последующие годы создает, наряду с графическими работами, живописные полотна. Систематически принимает участие в республиканских, всесоюзных и зарубежных выставках (ГДР, Польша, Чехословакия, Болгария, Италия, Франция, Англия, США).

С 1960 г.—член Союза художников СССР. В 1965 г. н республиканской фестивальной выставке «Цвети, моя республика» за полотна «Материнство» и «Молодежь» получил серебряную медаль. В 1936 г. участвует в выставке «Родина в произведениях армянских художников», открывшейся в Праге. В 1969 за графический портрет Комитаса, показанный на выставке, посвященной 100-летию со дня рождения великого армянского композитора, получает I премию Министерства культуры Армянской ССР.

В 1970 г. принимает участие в выставке «От Урарту до наших дней», организованной в Париже (Лувр).

С 1971 г. живет и работает в Москве.

В 1977 г. присвоено звание заслуженного художника Армянской ССР.

В 1978 г. состоялась персональная выставка в Москве, в 1978 — в Ленинграде и Одессе, а в 1980 — в Ереване.

В 1983 состоялась персональная выставка в Ереване, а в 1984 — в Москве.

В 1984 г. присвоено звание народного художника Армянской ССР.

В 1983 г. состоялась персональная выставка в США — в Детройте и Лос-Анджелесе.

В 1986 г. на I Биеннале Закавказских республик (живопись, скульптура, графика) в Тбилиси получает диплом первой степени и награждается золотой медалью в области графики за работу «Мужской портрет».

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

КАТАЛОГ

1981

1. Автопортрет. Левкас, сепия, 100×130
2. Портрет жены. Левкас, сепия, 100×130
3. В мастерской. Утро. Левкас, сепия, 100×130
4. Цветы. Левкас, сепия, 100×130
5. Изгнанник. Левкас, сепия 100×130
6. Лиана из Рима. Левкас, сепия, 80×100
7. Портрет Эльдара Рязанова, Левкас, сепия, 80×100
8. Натюрморт с самоваром. Левкас, сепия, 80×100
9. Три рыбы. Левкас, сепия, 80×100
10. Натурщица. Левкас, сепия, 80×100
11. Натюрморт с рыбой. Левкас, сепия, 60×70
12. Портрет В. М. Левкас, сепия, 60×80
13. Портрет молодой итальянки. Левкас, сепия, 60×80

1982

14. Моко. Левкас, сепия, 100×130
15. Большой натюрморт. Левкас, сепия, 95×115
16. У окна. Левкас, сепия, 95×115
17. Портрет Генриха Игитяна. Левкас, сепия, 80×100
18. Профиль. Левкас, сепия, 60×100
19. Караван-баши. Левкас, сепия, 60×80
20. Портрет искусствоведа Савелия Ямщикова. Левкас, сепия, 50×60
21. Портрет психиатора Г. Назлояна. Левкас, сепия, 50×60

1983

22. Портрет художницы Инны Олевской. Левкас, сепия, 95×115
23. Натюрморт с зеркалом. Левкас, сепия, 95×115
24. Автопортрет. Левкас, сепия, 60×80
25. Портрет Левона Абраамяна. Левкас, сепия, 50×60
26. Портрет актера В. Мсряна. Левкас, сепия, 50×60
27. Натюрморт с розами. Левкас, сепия, 50×60
28. Портрет члена-корреспондента АН СССР Льва Пирузяна. Левкас, сепия, 50×60

1984

29. Сухие цветы. Левкас, сепия, 80×100

1985

30. Девушка в венке. Левкас, сепия, 60×80
31. Армянский натюрморт. Левкас, сепия, 60×80
32. Натюрморт с грушами. Левкас, сепия, 60×80

1986

33. Портрет брата. Левкас, сепия, 65×75
34. Портрет Гранта Матевосяна. Левкас, сепия, 80×100
35. Перед спектаклем (Армен Джигарханян). Левкас, сепия, 80×100
36. Лусинэ. Левкас, сепия, 80×100
37. Портрет сына, Левкас, сепия, 70×80
38. Портрет Наташи. Левкас, сепия, 70×80
39. Портрет матери. Левкас, сепия, 80×100
40. Автопортрет. Левкас, сепия, 100×120
41. Песня. Левкас, сепия, 100×120
42. Портрет литературоведа В. Д. Днепрова. Левкас, сепия, 55×65
43. Портрет молодого человека. Левкас, сепия, 80×100
44. Анечка. Левкас, сепия, 70×80
45. Анечка. Левкас, сепия, 100×120
46. Маргарита. Левкас, сепия, 50×60
47—60. Цикл «Армения». Левкас, сепия

ЛИТЕРАТУРА О Р. ХАЧАТРЯНЕ

1. В Вене третью премию получил художник из Еревана.— Коммунист. Ереван, 1959, 11 августа.
2. Художники — 40-летию Армянской ССР. Вставай, проклятьем заклейменны. — Коммунист. Ереван, 1960, 4 ноября (1 репр.).
3. И. Голицын. Ваше мнение? — Творчество. Москва, 1971, № 1 (3 репр.).
4. М. Митурич. Ваше мнение? — Творчество. Москва, 1971, № 1.
5. Д. Бисти. Ваше мнение? — Творчество. Москва, 1971, № 1.
6. Ю. Рудницкая. Ваше мнение? — Творчество. Москва, 1972, № 4.
7. Ваше мнение? Обзор откликов. — Творчество. Москва, 1972, № 5.
8. Т. Зарубян. Чудо жизни. Кредо Рудольфа Хачатряна. — Арминиан рипортер. США, Нью-Йорк, 1972, 22 июня (на англ. яз., 1 репр.).
9. Д. Налбандян. Сила убежденности. — Правда. Москва, 1972, 25 марта.
10. Закавказские художники. Каталог выставки. ГДР. Берлин, 1972 (1 репр.).
11. Рудольф Хачатрян. Булет. Ереван: Издание Дома художника Армении, 1973.
12. Л. Акимова. Некоторые особенности современной станковой графики. —Искусство. Москва, 1973, № 6 (1 репр.).
13. Совет лайф. Нью-Йорк, 1976, № 4 (на англ. яз., 1 репр. на обложке).
14. Н. Степанян. Заметки о выставке Рудольфа Хачатряна. — Московский художник, Москва, 1978, 29 ноября (2 репр.).

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

15. 12 армянских художников. Каталог выставки. Нью-Йорк, 1978, (на англ. яз., 1 репр.).
16. Артистизм рисунка. — Книжное обозрение. Москва, 1978, 17 ноября (1 репр.).
17. Е. Волошко. Свет человеческих лиц. — Вечерняя Одесса. Одесса, 1979, 16 июня.
18. Х. Шварцова. Портретист. — П-78. Прага, 1978, 11 ноября (на чешском яз., 1 репр.).
19. Рудольф Хачатрян. Каталог выставки (Вступительное слово Т. Салахова. Автор текста Н. Степанян). Москва: «Советский художник, 1979, (26 репр.).
20. Л. Белогорлова. Рисунки Р. Хачатряна. — Искусство. Москва, 1979, № 9 (12 репр.).
21. 24 армянских художника из Советской Армении и Франции. Каталог выставки.Лондон, 1979, (на англ. яз., 2 репр.).
22. Выставка советских художников. Каталог выставки. Лондон, 1980, (на англ. яз., 2 репр.).
23. В. Вартанян. Диалог со зрителем. — Коммунист. Ереван, 1980, 7 октября.
24. Союз искусства и труда. Люди труда в советском изобразительном искусстве. Москва. «Советский художник», 1982 (1 репр.).
25. К. Мискарян. Графика Рудольфа Хачатряна.—Советская графика. Москва. «Советский художник», 1983, № 7 (3 репр.).
26. Арс. Тарковский. Размышления.—Сельская молодежь. Москва, 1983, № 8 (5 репр.).
27. Арс. Тарковский. Монохромная полифония Рудольфа Хачатряна. — Литературная Армения. Ереван, 1983, № 5 (4 репр.).
28. Р. Хачатрян. Каталог выставки (авторы текстов: Т. Салахов, Г. Игитян, Ф. Искандер, Арс. Тарковский, М. Лазарев, С. Ямщиков, К. Михайловская). Ереван: Изд-ие Дома художника Армении, 1983 (12 репр.).
29. Т. Вартанесова. Мир в рисунке. — Комсомолец. Ереван, 1983, 3 декабря (2 репр.).
30. З. Малоян. Поэзия правды. — Коммунист. Ереван, 1983, 13 декабря.
31. Рудольф Хачатрян. Рисунок.Б Каталог выставки (вступительное слово Г. Игитяна, М. Лазарев). Москва. «Советский художник», 1984 (47 репр.).
32. И. Коваленко. Дебют в «Доме Луниных». — Московская правда. Москва, 1984, 15 мая (1 репр.).
33. Музей открывает двери. — Вечерняя Москва. Москва, 1984, 15 мая (1 фот.).
34. М. Рощин. Дорога к себе. — Советская культура. Москва, 1984, 17 мая (1 репр.).
35. С. Ямщиков. Вернисаж на Суворовском бульваре. — Известия. Москва, 1984, 18 мая.
36. Приглашает музей. — Правда. Москва. 1984, 22 мая (3 фот.).
37. Приглашает музей искусства народов Востока. — МН информейшен. Москва, 1984, 22—25 мая (на англ. яз., 3 репр.).
38. Мастер рисунка. — Книжное обозрение. Москва, 1984, 1 июня (2 репр.).
39. Государственный музей искусства народов Востока. — Досуг в Москве. Москва, 1984, № 21 (1 репр.).
40. Литературная Армения. Ереван, 1984, № 6 (3 репр.).
41. С. Галаева. Рудольф Хачатрян: Свет — это сама жизнь. — Московские новости. Москва, 1984, 22 июля (3 репр.).
42. В. Липатов. «Мое сердце — это небо...» В Музее искусства народов Востока — выставка народного художника Армянской ССР Рудольфа Хачатряна. — Комсомольская правда. Москва, 1984, 22 июля (1 репр.).
43. М. Рощин. Рудольф Хачатрян. — Культура и жизнь. Москва, 1984, № 12 (3 репр.).
44. Рудольф Хачатрян. Рисунок. Каталог выставки (вступительное слово: Г. Игитян, С. Галаева, К. Михайловская, М. Самсонян). Детройт — Лос-Анджелес: «Эребуни», 1985 (на англ. яз., 42 репр.).
45. Рудольф Хачатрян — мастер рисунка. — Арминиан миррор — спиктейтор. США, 1985, 19 октября (на англ. яз., 1 репр.).
46. Выставка Рудольфа Хачатряна в Лос-Анджелесе. — Нор кеанк. США, Лос-Анджелес (Глендейл), 1985, 31 октября (на англ. яз., 2 репр.).
47. Рудольф Хачатрян. — Арминиан обсервер. США, Лос-Ааджелес, 1985, 6 ноября (на англ. яз., 2 репр.).
48. Советский армянский художник открывает выставку рисунков в Лос-Анджелесе. — Кэлифорния куриер. США, Лос-Анджелес, 1985, 14 ноября (на англ. яз., 1 репр.).
49. С. Мучник. Обзор художественных выставок — Лос-Анджелес таймс. США, Лос-Анджелес, 1985, 15 ноября (на англ. яз., 2 репр.).
50. Выставка работ Рудольфа Хачатряна в Лос-Ааджелесе. — Апага. Канада, Монреаль, 1985, 2 декабря (на англ. яз., 2 репр.).
51. А. Гурков. От Детройта до Лос-Анджелеса (интервью). — Советская культура. Москва, 1985, 28 декабря.
52. Международный конкурс фотомастеров и художников «Год мира». — Новое время. Москва, 1986, 30 мая (1 репр.).
53. М. Лазарев. Рудольф Хачатрян. Рисунок. «Изобразительное искусство», 1986, (115 репр.).

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Շապիկի վրա՝ Ինքնանկար. 1983
На обложке: Автопортрет. 1983

Կատալոգը կազմեց
Աստղիկ ՍՏԱՄԲՈԼՑՅԱՆԸ

Խմբագիր՝ **Ա. Արմենյան**
Գեղ. խմբագիր՝ **Մ. Պետրոսյան**
Նկարիչ՝ **Մ. Պետրոսյան**
Տեխ. խմբագիր՝ **Տ. Հակոբյան**
Սրբագրիչ՝ **Ո. Դելիկյան**

Каталог составила
АСТХИК СТАМБОЛЦЯН

Редактор **А. Арменян**
Худ. редактор **М. Петросян**
Художник **М. Петросян**
Тех. редактор **Т. Акопян**
Корректор **В. Деликян**

Գինը՝ ցելոֆանով 1 ռ., առանց ցելոֆանի 90 կոպ.:
Цена с целофаном 1 р., без целофана 90 коп.

Հայաստանի նկարչի տան հրատարակություն
Издание Дома художника Армении

Տպաքանակ՝ 1500
Тираж 1500

Հանձնված է շարվածքի 20. 03. 1987 թ.:
Ստորագրված է տպագրության 18. 08. 1987 թ.:
Վ.Ֆ 06068: Չափսը 70×108¹/₁₆: Թուղթ՝ կավճապատ, տպագրությունը բարձր, տառատեսակը «Նորք»: Հրատ. 3 մամ.: Տպագ. 3,75 մամ.: Պատվեր 2375:

Հայկական ՍՍՀ հրատարակչությունների, պոլիգրաֆիայի և գրքի առևտրի գործերի պետական կոմիտեի № 1 տպարան, Երևան—10, Ալավերդյան 65:
Типография № 1 Госкомитета Арм. ССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. Ереван-10, ул. Алавердяна, 65.

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Цена с целофаном 1 р.

Без целофана 90 коп.

Rudolf Khachatryan Digital Archive · https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Rudolf Khachatryan (1937–2007)

Rudolf Khachatryan Digital Archive · rudolfart.com

Rudolf Khachatrian

This file was downloaded from:
https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=en

Works by Rudolf Khachatryan © Heirs of Rudolf Khachatryan. Other texts, photographs and design © their respective authors. When using this material, please credit the source and link to the page above.

Рудольф Хачатрян (1937–2007)

Цифровой архив Рудольфа Хачатряна · rudolfart.com

Рудольф Хачатрян

Файл скачан со страницы:
https://rudolfart.com/catalogues/RKh-Cat-149?lang=ru

Произведения Рудольфа Хачатряна © наследники Рудольфа Хачатряна. Остальные тексты, фотографии и оформление © их авторы. При использовании материала укажите источник и ссылку на эту страницу.